

Šiame numery

Tradicija ir kūrybinas išradingumas.
Pokalbis su laisvąjį pasaulį pasiekusiu režisierium Jonu Jurašu.
"Naktis" su įvairiais keistuoliais.
Naujas "Psalmyno" vertimas.
Danguolės Sadūnaitės eilėraščiai.
Broniaus Budriūno kantata Australijoje.
Prof. Eretas išėivijos klausimais.

Kertinė paraštė

TRADICIJA IR KŪRYBINGAS IŠRADINGUMAS

Esame tradicijas mėgstanti tauta ir bendruomenė. Ir tai yra labai geras lietuvių bruožas. Vargu ar atsirastų toks, kuris iš esmės pasisakytų prieš tradicijas. Štai, sakysim, labiausiai visus jungianti tradicija yra kasmetinis Vasario šešioliktoji šventė bei minėjimas. Niekas, tur būt, nesakys, kad viso to nereikia.

Tačiau ir prasminga tradicija gali tapti vien tik iš pareigos vos pakeliamu nuoboduliu, kai jos vaizdinis ir turininis pavidalas metų metais ir dešimtmečiais vis tas pats ir tas pats. Šventiška nuotaika, entuziazmas ir iškilnės patrauklumas jau iš anksto ima blėsti, kai žinai, kad salėje bus kalbama apie tai, kas jau buvo pernai ir užpernai, ir prieš dešimtmetį kalbėta, kad lygiai ta pačia tvarka bus sunęstos vėliavos, lygiai tokiu pat būdu bus skaitomi dokumentai, solistai dainuos tas pačias dainas ir aktorai skaitys tuos pačius eilėraščius.

Net ir scenoje besireiškiančių visos programos rikiuotojų veidai bus daugiausia vis tie patys, tose pačiose pareigose ir tose pačiose pozose kaip ir praėjus metuose.

Ir nesakykite, kad tai yra šventa tradicija. Ne. Tai yra tradicijos žudymas, jos suvystymas į mumijos drobulę ir iškvėpinimas tik mirusiemis skirtuųjų aliejumi. O Vasario šešioliktoji mums primenamam faktui turėtų juk būti kaip tik gyvybės šventė, liudijanti mūsų visokeriopą galumą, bet ne sukalkėjimą.

Tokį galumą parodyti geriausia kasmetinė proga ir turėtų būti ši mūsų laisvės ir gyvybės diena. Tad kodėl šioj tradicijoj negalėtų būti kasmetinis įkūnijimas ko nors naujo, dar nematy-

to ir negirdėto, specialiai šiai progai sukurto, premjerinio, nekartoto.
Kodėl Vasario 16-tos proga gali būti lietuviškam reikalui privaloma vien tik pinigine duoklė, o visai nepaisoma kultūrinio indėlio į nemažiau svarbią tautos išlikimo garantiją — jos kultūrinį aruodą. Ir kaip būtų puiku, kad susidarytų tradicija, jog Vasario 16-tos minėjimuos dainuojamos tik naujai parašytos ir pirmąkart girdimos mūsų kompozitorių dainos, jog aktoriai skaito niekad dar neskaitytus, bet gerus mūsų rašytojų tekstus ir t. t. ir t. t. Betgi reikia, kad kas nors tuo rūpintųsi, kad po kiekvienos Vasario — 16-tos ne tik keliais doleriais mūsų kišenė palengvėtų, bet ir tautos kultūrinį lobį aruodas pasunkėtų.

Ir nesakykite, kad mūsųose jau viskas išbandyta, ir didelio išradingumo čia neparodysi. Žinoma, nieko vertingo, naujo ir tradicijai įprasminančio lengvai nepasidaro, reikia ir paskato ir aukos. Bet kad kūrybinį išradingumą mūsųose pažadinti ir rasti jam atolepio dar įmanoma, tai liudija tik prieš metus Chicagoje įsipilietinusi ir jau net į kitas kolonijas persimetusi kultūrinį vakaronių tradicija, tai liudija ir gana šviežias ir spalvingas lietuvių kalbos tarmių vakaras Jaunimo centre, Chicagoje ir kt.

Ir kodėl visą panašią, dar turimą potencialą nepanaudoti ir Vasario 16-tos minėjimų atšviežinimui, ir ypač ta prasme, kad po kiekvienų iškilnių jų dalyvis būtų praturtintas tuo, ko dar niekada nebuvo matęs, girdėjęs, išgyvenęs, ir kad tautos lobį nedegamoj spintoj liktų nors viena nepavagiama, nerūdijanti ir nauja vertybė.

POKALBIS SU IŠPILIETINTU JONU JURAŠU, BUV. KAUNO DRAMOS TEATRO REŽISIERIUM

Režisierius Jonas Jurašas jau ir anksčiau išėivijos lietuviams buvo žinomas kaip vienas ryškiausių okupuotos Lietuvos dramų teatro režisierių. Bet ypač pastaraisiais metais jis tapo dažna čionykščių pokalbių tema, kai Jurašas Lietuvoje ir užsieny ėmė atvirai protestuoti prieš jo statomų veikalų cenzūravimą ir jo spektaklių žalą. Dėl šios kultūrinės rezistencijos Jonas Jurašas buvo iš visur atleistas, atimtas jam duonos karnis. Tačiau režisierius nepalūžo ir šiuo metu jau yra atsідūręs šiapus geležinės uždangos, Vienoje, Austrijoje.

Miunchene, Vokietijoje, gyvenančio dr. Jono Griniaus dėka prieš kelias dienas mums pavyko su režisierium Jonu Jurašu užmegzti kontaktą ir pasikalbėti. Pokalbio klausimais ir atsakymais dalinamės taipgi su "Draugo" kultūrinio priedo skaitytojais.

— *Pone Jurašai, nuo to laiko, kai lietuvių laikraščiuose vakarų pasaulyje buvo išspausdintas Jūsų laiškas, kuriame protestavote prieš sovietinę meninės kūrybos cenzūrą Lietuvoje, mes nenustojome Jumis domėtis. Todėl prašome atleisti, kad vos tik atvykusį į vakarus ir dar nesuradusį doros pastogės kur prisiglausti, Jus norime sutrukdinti savo klausimais. Pirmiausia, kokia Jūsų pažiūra į šandieninio teatro padėtį Lietuvoje?*

— Lietuvos teatras, mano manymu, yra sunkioje būklėje. Jis ne tik — kaip ir visas kultūrinis gyvenimas — yra izoliuotas nuo pasaulinės kultūros proceso, bet atsідūręs dar labiau susiaurintuose soc. realizmo rėmuose.

Per neilgą savo istoriją (54

m.) Lietuvos profesinis teatras pergyveno tam tikrus pakilimo ir atoslūgio laikotarpius. Net ir tarybiniais metais lietuvių teatralai puoselėjo viltį kurti teatrą, kuris pratęstų Nepriklausomos Lietuvos tradicijas, žadintų tautos dvasią, aktualiom problemom paliestų žmonių širdis ir protus. 1967-1972 metais, tuo mūsųose vadintame politinio atoslūgio laikotarpiu, man pačiam iš dalies pavyko "restauruoti" sustabarėjusį tarybiniuose kanonuose Kauno teatrą ir didelėm pastangom sukurti nemažą spektaklių, kurie sukėlė entuziastingą visuomenės susidomėjimą ir tuo pačiu oficialio priešinimą. Skatinamas B. Sruogos teiginio ugdyti teatrą nacionalinės dramaturgijos pamatu ir atriboti jį nuo utilitarinės paskirties, aš stengiausi orientuotis į tuos šiuolaikines lietuvių dramų veikalus, kurie davė daugiausia galimybių išreikšti tragišką mūsų dienų žmogaus situaciją. Tačiau nacionalinės dramaturgijos pastatymai buvo ypatingai kontroliuojami.

— *Kokius veikalus režisuodamas, Jūs labiausiai pajutote cenzūros varžtus?*

— Beveik visi mano statyti veikalai yra perėję cenzūros filtrus. Po ilgų aptarinėjimų, derybų ir taisyčių net apkarpytu pavidalu išvydė rampos šviesą, mano spektakliai sukeldavo tokį ažiotažą, kad po kurio laiko oficialios instancijos juos vienu ar kitu pretekstu "numarinavo". Kartais cenzūra darydavo nuolaidas naujos sceninės formos pasireiškimams ar eksperimentams, bet negaltingai darydavo pačią spektaklio prasmę. Štai keletas pavyzdžių iš cenzūros pasiektų rezultatų. S. Mrožeko "Tango" (vieninte-

Režisierius Jonas Jurašas

politiškai pavojingas. Ypač griežtai buvo iškupiuruotos scenos su kazokais, kurios, matyt, priminė Kražių skerdynes, dialogai su generalgubernatorium, nagaika valdančiu gyvą žodį, su psichiatru, tramdančiu menininką, ir cenzorium, gundančiu poetą giedoti himnus pavergėjams. Buvo pakeista pjesės kompozicija ir finalas. Bet, nepaisant visų iškarpymų, "Grasos namai" buvo didelis įvykis teatro gyvenime. Ir svarbu yra pabrėžti tai, kad toks veikalas šiandien, pasikeitus politinei konjunktūrai, neturėtų jokių galimybių būti pastatytas ar išspausdintas.

Čia suminėjau keletą pavyzdžių, liečiančių daugiau lietuviškų veikalų pastatymus. Kiekvienas mano spektaklis turi savo skaudžią istoriją. Taip pat ir čia minėta cenzūros sąvoka apima ne tik Kultūros ministeriją, kuriai tiesiogiai teatras yra pavaldus, bet ir daugelį kitų valdančių partijų institucijų.

— *Koks buvo paskutinis lašas, perpildęs šią kartybių taurę? Kas galutinai Jus paskatino parašyti atvirą protesto laišką?*

— 1971 m. buvau pakviestas statyti V. Sekspyro "Makbetą" Maskvoje, "Sovremenniko" scenoje, teatre, kuris buvo laikomas vienu iš pažangesnių Tarybų Sąjungoje. Šis teatras pagėdavo iš manęs aktualios šiuolaikiškos Sekspyro interpretacijos. Tačiau, kai po kankinančiai ilgo repeticijų periodo man pavyko pasiekti norimą rezultatą, per paskutinę kontrolinę repeticiją kilo skandalas. Inspiruojamas reakcingos Maskvos teatrinės visuomenės, pats teatras išsigandęs pasmaugė spektaklį ir atsisakė išleisti premjerą. Nors žymūs sekspyrologai įvertino šį spektaklį, kaip naują žodį, interpretuojant Sekspyrą.

Šis faktas sugriovė iliuzijas, kad ne tik Lietuvoje, kuri yra baukščiai priklausoma nuo Maskvos, bet ir pačioj "didžiojo sostinėj", Maskvoj, vienam ir modernesnių teatrų, nėra galimybės laisvesniam kūrybiniam pasireiškimui, net jeigu yra statomas keturis šimtmečius nuo pasaulio scenos nenuėinančias klasikas.

Paskutinytis mano pastatymas buvo J. Grušo "Barbara Radvilaitė". Ši istorinė drama apie romantinę meilę turėjo būti man atokvėpiu po visų konfliktų ir patirtų nuoskaudų. Kultūros ministerija, uždraudusi man statyti daugelį vakarietiško, klasika tapusių veikalų, maloniai leido imtis man šios "nepavojingos" dramos. Bet spontaniškam kūrybiniam procese meilės tema išaugo į apibendrintą asmenybės laisvės, tėvynės meilės ir konflikto su visuomene simbolį. Vienintelį tikrą šios dramos spektaklį per generalinę repeticiją pamatė tik siauras ratas

(Nukelta į 2 psl.)

Jonas Jurašas su žmona Aušra Marija Vilniaus Aukros Vartuose

Aušra Marija Jurašienė

POKALBIS SU JONU JURAŠU

(Atkelta iš 1 psl.)

teatralų (Tik dabar suvokiau, kad tikrąsias mano spektaklių pavidalus matė tik tie uolūs teatralai, kurie sugebėdavo prasmukti į generalines repeticijas...)

„Barboros Radvilaitės“ teismas įvyko uždarame posėdyje, kur oficialių asmenų buvau apkalintas nacionalizmu, religiniu misticizmu ir perdėtu dvasingumu. Ypatingą įtūį sukėlė spektaklio finalas, kur po Barboros Radvilaitės mirties nusileido Aušros Vartų Marijos paveikslas, kuris pagal istorikų hipotezę esąs nutapytas, remiantis Barboros Radvilaitės portretu.

Šio spektaklio premjera buvo atidėta neribotam laikui. Po mėnesio sekė 1972 m. krūviniai Kauo jvykiai, ir neoficialiai man buvo duota suprasti, kad toliau man nebus leista vadovauti Kauo dramos teatrui, kol aš nepaakeisiu savo estetinių įsitikinimų.

Visų šių įvykių fone, nematydama tolimesnės galimybės pagal savo sąžinę ir įsitikinimus dirbti tarybiniam teatre, 1972 m. rugpjūčio 18 d. parašiau atvirą protesto laišką, ir po to Kultūros ministerio įsakymu buvau skubiai atleistas iš pareigų, be teisės dirbti tarybiniam teatre.

Tų pačių metų rudenį buvo išleista „Barboros Radvilaitės“ premjera, be mano pavardės afišoje. Spektaklis buvo kolektyviai koreguotas svetimomis rankomis, kadangi aš atsisakiau griauti esminę spektaklio koncepciją. Spektaklio premjeros nemačiau ir nenorėjau matyti jos iškreipto pavidalo. Juo labiau, kad tuo metu jau buvau pašalintas iš teatro ir ieškojau bet kokio darbo pragyvenimui. Aš lyg išlipau į krantą iš tos bendros upės, nesandūs visus pasrovė. Pirmą kartą taip ryškiai galėjau pažvelgti iš šalies į save ir į aplinką ir permąstyti savo gyvenimą. Viską pasverti iš naujo.

— Ar ir Jūsų žmona Aušra Marija Sluckaitė susidūrė su panašaus pobūdžio problemomis?

— Mano žmona Aušra Sluckaitė dvylika metų redagavo lietuvių poezijos ir prozos veikalus „Vagos“ leidykloje. Tur būt, Vakarų pasaulyje mažai yra suprantamos ne laikraščio, bet knygos redaktoriaus funkcijos. Bet dėka šių specifinių tarybinio redaktoriaus pareigų, per jos rankas perėjo daugybė šiuolaikinių rašytojų rankraščių, išleista ir sudaryta nemaža leidinių, suredaguota daugiausia kaip 100 knygų. Tiek metų dirbdama su įvairių kartų rašytojais, ji geriau, negu daugelis dirbančių spaudoje, turėjo galimybės iš vidaus pažinti visą literatūrinę „virtuvę“, patirtį rašytojo ir cenzūros santykių problemą, sąžinės ir realizacijos nuolatinę dilemą. Daugelį metų ji dirbo šį šį pažiūros sifizišką

redaktoriaus darbą, laikydamasi nerašyta savo misija puoselėti tikrosios literatūros želmenis, padėti jiems prasimušti pro įteisintos grafomanijos kerojimą. Ne vienas rašytojas yra laikęs ją meninės sąžinės kriterijum ir estetiniu kamertonu. Bet į tarybinio redaktoriaus pareigas faktiškai tokia misija neįėjina. Toks darbas pašalinei akiai nėra matomas ir turi daugiau misionierišką prasmę. Keičiantis politinei situacijai, literatūrinės prosvaitės darėsi vis retesnės estetinės misijos prasme, vis labiau blėso. Todėl 1971 m. A. Sluckaitė išėjo iš „Vagos“ leidyklos.

Per visus tuos metus, atliekamu nuo įtempto knygų leidimo darbo metu, A. Sluckaitė yra parašiusi daugelį straipsnių ir essay literatūros ir dailės klausimais. Yra išvertusi į lietuvių kalbą nemažą knygų ir pjesių. 1965 m. išleido knygą „Kritikos štrichai“. 1969 m. apysakų knyga „Miesto madrigalai“ buvo leidyklos atmeta, neatsižvelgiant į gerą recenziją. 1972 m. iš leidyklos planų buvo išbraukta jau paruosta spaudai antra kritikos knyga „Esdieniniai Kolombai“.

Nuo 1971 m. mano žmona pradėjo dirbti teatre literatūrine režisieriaus padėjėja. Po skandalingo mano atleidimo iš teatro 1972 m. Kult. ministerio nurodymu ji buvo pašalinta iš teatro meno tarybos sudėties, ir jai buvo pasiūlyta dirbti už pusę atlyginimo arba išeiti iš teatro. 55 rb. kurį laiką buvo vienintelis mūsų šeimos pragyvenimo šaltinis, kadangi Kultūros ministerija buvo suspendavusi bet kokią galimybę jai ką nors spausdinti, versti, redaguoti. Tokia ekonominė blokada buvo bandoma palažūti mūsų dvysia. Ir kartu viešai buvo skleidžiami gandai, esą, mus išlaiko bažnyčia ir emigracija.

— Kuo Jūs pats vertėtės tuos dvejus metus, netekęs galimybės dirbti teatre?

— Verčiausi atsitiktiniais uždarbiais ir buvau viešai apskelbtas „vidiniu emigrantu“. Daugelis bijojo mane priimti net į paprasčiausią darbą. Pirmasis išdriso paimti savo padėjėju skulptorius Teodoras - Kazimieras Valaitis, vienas talentingiausių lietuvių menininkų, 1974 metais tragiškai žuvęs. Po to dirbau pas žymų skulptorių Vladą Vildžiūną, jam kuriant „Lietuvišką baladę“. Kurį laiką buvau visai be darbo. Pastaruoju metu buvau laikinam darbu priimtas į Teatro ir muzikos mupiejų.

— Kiek galite, papasakokite, kokia buvo Jūsų šeimos išvykimo procedūra iš okupuotos Lietuvos: kaip ilgai ji truko? Kiek reikėjo mokėti už leidimą išvažiuoti ir atsakymą sovietinės pilietybės? Kiek kainavo vizos? Kokia buvo sovietinės muitinės kontrolė?

— Netekęs darbo teatre, vėl kreipiausi laišku į CK. Kadangi mano estinės pažiūros nepriimtinos tarybiniam teatrui, prašiau leisti man išvykti kurybiniam darbu svetur — su teise grįžti į tėvynę. Man buvo formaliai atsakyta, kad piliečių išvykimo į užsienį klausimus sprendžia ne CK (?), o Vizų registracijos skyrius. Po pusantros metų svarstymų ir abejonių 1974 m. gegužės 6 d. mes su šeima įteikėme dokumentus Vilniaus Vizų registracijos skyriui, prašydami leisti išvykti nuolatiniam gyvenimui į užsienį, pas gimines. Atsakymo teko laukti ilgai, viltys palaipsniui blėso, palaikomos tik paskutiniųjų mėnesių tarptautinių įvykių, kurie užraštrino emigracijos klausimą visų tautybių piliečių atžvilgiu, ir Simo Kudirkos išvykimo. Po šešių su puse mėnesių

1974. XI. 18 mes pagaliau gavome neigiamą atsakymą, mįslingai motyvuojamą tuo, kad mūsų išvykimas laikomas „netikslingu“. Po 8 dienų (XI. 26) mane dar kartą išskvietė Kultūros ministras ir pasiūlė pergalvoti savo pažiūras ir galimybes dirbti teatre. O dar po trijų dienų (1974. XI. 29) Vizų registr. skyriaus viršininkas pranešė mums telefonu, kad mūsų klausimo sprendimas staiga pakeistas ir mums leidžiama išvykti. Toliau įvykiai vystėsi karštiligiškai. Skubotai teko sutvarkyti visus formalumus, užmokėti po 500 rb. už pilietybės atsisakymą (kurio mes neprašėme) ir dar po 400 rb. už vizas. Ir po to 1974. XII. 11 mums buvo įteiktos vizos, kur buvo nurodyta, kad T. Sąjungą turime palikti ne vėliau, kaip 1974 m. gruodžio 30 d. Atsiveikimui su Tėvyne ir artimaisiais mums liko pora savaitių.

— Ar plačiai buvo žinomas Jūsų noras išvykti iš okupuotos Lietuvos? Kaip laikėsi Jūsų ir Jūsų šeimos atžvilgiu tie, kurie šį ketinimą žinojo?

— Labai plačiai. Kiekvienas mūsų žingsnis visuomenėje buvo svarstomas ir komentuojamas iš anksto, dar nesuspėjus mums to žingsnio žengti. Į mūsų pasiryžimą išvykti buvo žiūrima įvairiai: vieni laikė rizikingu eksperimentu, kiti broptišku savizūdybės aktu. Vieni nusigriebė nuo mūsų, kaip nuo raupsuotųjų, pavojingų savo karjerai, kiti — parėmė mus, kaip broliai. Prieš mūsų valią susidarė tokia sudėtinga psichologinė atmosfera, kad ją būtų įdomu išanalizuoti atskirai, ne paskubomis. Tada, kai atsilegęs pirmas skausmas ir kartėlis.

— Kokie momentai buvo sunkiausi, ruošiantis palikti tėvynę Lietuvą, kuriai būvot pasiruošęs tarnauti dramos menu?

— Mano likimas tapo skaudžiu paradoksu. Žmogus labiausiai yra reikalingas savo Tėvynei, ten, kur jis gimė, kalbos išmoko, ir kur jėgų ir stiprybės šėmėsi. Juo labiau menininkas, išmaitintas savo tautos krauju ir tradicijomis. Ir tą vienintelę Dievo jam skirtą vietą pasaulyje jis yra priverstas palikti, kad galėtų kurti pagal savo sąžinę ir pašaukimą — gal ir mažai reikalingą šiam margam, plačiam ir visko mačiui šiam vietei. Ir tas atsiskyrimo skausmas yra dvigubai didesnis, kai palieki savo gimtuosius namus, nežinios, negandų ir baimės prisilegęs. Tampi piligrimu, kuris visur nešasi Tėvynės žemę ant nuogų savo pėdų.

— Su kokiomis viltimis Jūs vykote į Vakarų pasaulį?

— Man buvo svetimos iliuzijos nustebinti savo originalumu Vakarų pasauliui, bet mane palaikė viltis pratęsti savo kūrybos kelią ir įkūnyti tuos nerealizuotus sumanymus, kurie metai iš metų kaupėsi manyje.

Manau, kad, galėdamas prabilti meno kalba, išreikščiau lūkesčius ir patirtį tų, kurie liko Tėvynėje. Mūsų, lietuvių, savaip unikalinė istorinė patirtis ir situacija, man atrodo, turėtų sudominti pasaulį. Idealus būdas įkūnyti man teatrinės idėjas būtų pastanga prisidėti prie sukūrimo tokio lietuviško teatro, kuris liudytų tautinį sąmoningumą ir kartu įeity į pasaulinės kultūros kontekstą.

— Gyvendami Lietuvoje, ką Jūs žinojote apie lietuvių Vakarų pasaulyje. Ko dabar pirmiausia pageidautumėt sau iš lietuvių, gyvenančių Vakarų pasaulyje?

— Mus sunkiai pasiekdavo tikslesnės žinios apie lietuvių Vakarų pasaulyje. Bet tos at-

Jurgio Gliaudos „Naktis“ Jaunimo centro scenoje, Chicagoje, praėjusiame trečiajame JAV ir Kanados lietuvių teatro festivalyje 1974 m. gruodžio 1 d.: Stasė Pautienienė (Rožė) ir Rimantas Zukas (Arnoldas). Nuotr. V. Noreikos

„Naktis“ su įvairiais keistuoliais

PR. VISVYDAS

Los Angeles dramos sambūris, dvejus metus piknikavęs mišnių ir šalpos balių pievose, sausio 11 d. parodė savo naują scenos kūdikį — J. Gliaudos festivalinę 3-ju veiksmų dramą „Naktį“.

Spektaklis vyko sklandžiai, su gana praktiškomis vieno kambario deklamacijomis, trankiais efektais (sprausminiu lėktuvu perskridimais), gerai apšviesta scena (netaupant energijos) ir stoiška Ravelio „Bolero“ melodija pabaigoje (vyro pamestai Daivai nusiušovus). Iš visko buvo matyti, kad tiek sambūrio vadovė Gražina Raibienė, tiek režisierė Dalila Mackailienė su savo

padėjėjais Balia Mackaila ir Pranu Urbanu, tiek visi aktoriai įdėjo daug darbo ir daug nemiegotų naktelių (kad gimtų viena naktis).

O, ispūdis! Tie, kurie mėgsta J. Gliaudos literatūrinį braižą, plojo žymiai daugiau, negu tie, kurie jo vaidinimus pastitinka su skepticizmu gaidelė. Recenzentui telieka be išsiskūnijimų pasakyti: vaidinimas buvo puštinas. Pirmame veiksmė atsiskleidė tema: nihilistiškai nusiteikusių jaunu žmonių negyvenimiški svaičiojimai ir gan banali aklo tėvo Arnoldo išmintis, siūlantį jauniems sėmies dvasiniui jėgų iš Maironio filosofijos (Visi gi žinome,

skiros knygos ar žurnalai, perėję per rankas, pasiekdavo mūsų radijo laidos kėlė didžiulį susidomėjimą ir dvasiškai palaikė mus. Ypač išsivijęs literatūra ir kultūrinis gyvenimu domėjosi mano žmona Aušra-Marija, kuri raištytojų ir poetų knygų, antologijų ir žurnalų.

Kartais susilaukdavome vieno kito laiško iš giminių ir draugų. Jų dėka jautėme Vakarų pasaulį esantį arčiau, šiltai mums nusiteikusių. Ypač dėkingas esu mano tetos Jadvygos Tomasevičienės šeimai, gyvenančiai Kalifornijoje, kuri man vaikystėje atstojo prarastus namus, ir šviesiai londoniško Rostislavo Baulbio asmenybei.

Šiandien mes visų pirma pageidautume pajusti lietuvių tarpe tą solidarumą, kurio taip stokojuome pastaraisiais metais Lietuvoje, suskaldytoje pirmosios ideologijos, totalitarinio režimo ir baimės.

Jeigu lietuviai galėtų ištiesti mums pagalbos ranką kūrybinio kelio pradžioje ir mums pavyktų realizuoti nors dalį savo kūrybinių pajėgų, tai būtų akivaizdus įrodymas, kad žmogus turi pasirinkimo galimybę ir kad vergiškas paklusnumas ir prisitaikymas nėra šiandien vienintelis kelias Lietuvoje gyvenantiems mūsų broliams.

Šį skubotą interview rašau iš Vienos gana keistom aplinkybėm, jausdamasis savotišką nesvarumo būklę. Lyg būčiau per stebuklą atsiplėšęs nuo grandinių, kurios mus tramdė ir kartu rišo prie gimtosios žemės, ir dar pilnai neįkvėpęs to ilgai laukto laisvės gūrkšnio. Protas ir širdis dar atsikako suvokti realumą, tos paties Dievo dovanotos

kad Maironis buvo poetas, o ne filosofas).

Antrame veiksmė įdomiai sužėrėjo moteriškas hedonizmas Gytės vaidmenyje (Raisa Urbanienė). Gi trečiame, nežiūrint veikėjų iškalbos, erotinio kibirkščiavimo bei pavydo scenų, nepaisant artėjančios pabaigos, dramatinė kaitra taip ir nepakilo iki virimo lygio. Daivos nusiušovimas ir visa kita patetika nepagavo žiūrovo širdies. Viskas, saikčiau, įklimo à la Becket „endgame“ netikrybėje, nors vaidinimas didžia dalimi buvo realistinis.

J. Gliaudos „Naktis“ turi daug gyvenimiškos medžiagos, kurioje

drąsiai užgriebiama nūdienė buitė. Čia susikerta generacijų masytysena. Čia su aštria satyra pajukiamas žalingomis iliuzijomis gyvenančių žmonių pasaulėlis. Jie geria už savo oro pliuų sveikata. J. Gliaudos dramoje tradicinės (Ibseno, O'Neill) nuotaikos maišosi su absurdo teatro (Becket, Ionesco) keistumais, Dialoguose girdime ir protinę šnekėjimą ir labai banalius posakius. Inscenizuoti tokį „intelektualizmą“ nėra lengva. Tam reikalingas profesionalus, pastovus kolektyvas. O kur jį gausi?

Spektaklis parodė, kad geru (Nukelta į 7 psl.)

DR. ANNA BALIUNAS AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS 2858 West 63rd Street Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS Akusherija ir moterų ligos Ginekologinė Chirurgija 6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446 8007 W. 83 PL, Justice, Ill. 599-0500.

DR. PETER T. BRAZIS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 2434 West 71st Street

DR. EDMUND E. CIARA OPTOMETRISTAS 2709 West 51st Street TEL. GR 4-2400

DR. ANTONI RUDOKO Kabinetai perėmė DR. EDMUND E. CIARA OPTOMETRISTAS 2709 West 51st Street TEL. GR 4-2400

DR. W. M. EISIN-EISINAS AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA 6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670

DR. E. DECKYS GYDYTOJA IR CHIRURGE Specialybė — Nervų ir Emocijų Ligos

DR. W. M. EISIN-EISINAS AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA 6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670

DR. W. M. EISIN-EISINAS AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA 6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670

DR. A. B. GLEVEGKAS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS Specialybė Akčių Ligos 3907 West 103rd Street Valandos pagal susitarimą

DR. JANINA JAKŠEVIČIUS VAIKŲ LIGOS 2656 West 63rd Street

DR. A. JENKINS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 2844 West 63rd Street

DR. K. A. V. JUCAS Tel. 763-3310 — 489-4441 ODOS LIGOS — CHIRURGIJA

DR. RAIMUNDAS BLAŽYS DANTISTAS 1007 Curtiss Street Downers Grove, Ill. 60515

DR. VL. BLAŽYS PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS 2801 West 63rd Street

DR. F. V. KAUNAS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 1407 So. 49th Court, Cicero

DR. TERESĖ KAZLAUSKAS VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE 9755 W. 143 Street

DR. P. KISIELIUS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 1445 So. 50th Avenue, Cicero

DR. F. C. WINSKŪNAS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 3107 West 71st Street

DR. ONA VASKEVIČIUS (VASKAS) GYDYTOJA IR CHIRURGE 6648 South Albany Avenue

DR. TERESĖ KAZLAUSKAS VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE 9755 W. 143 Street

DR. P. KISIELIUS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 1445 So. 50th Avenue, Cicero

DR. F. C. WINSKŪNAS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 3107 West 71st Street

DR. ONA VASKEVIČIUS (VASKAS) GYDYTOJA IR CHIRURGE 6648 South Albany Avenue

DR. P. KISIELIUS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 1445 So. 50th Avenue, Cicero

DR. F. C. WINSKŪNAS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS 3107 West 71st Street

DR. WALTER J. KIRSTUK (Lietuvius gydytojas) 3925 West 59th Street

DR. IRENA KURAS GYDYTOJA IR CHIRURGE KŪDKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE

DR. IRENA KURAS GYDYTOJA IR CHIRURGE Specialybė vidaus ligos 2454 West 71st Street

DR. ROMAS PETKUS AKIŲ LIGOS — CHIRURGIJA

DR. FRANK PLEČKAS OPTOMETRISTAS (Kalba lietuviškai)

DR. LEONAS SEIBUTIS INKSTŲ, PŪSLĖS IR PROSTATOS CHIRURGIJA

DR. J. J. SIMONAITIS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

DR. VYT. TAURAS GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

DR. V. TUMASONIS CHIRURGAS

DR. V. TUMASONIS CHIRURGAS

DR. V. TUMASONIS CHIRURGAS

DR. V. TUMASONIS CHIRURGAS

DR. V. TUMASONIS CHIRURGAS

DR. V. TUMASONIS CHIRURGAS

DR. V. TUMASONIS CHIRURGAS

DR. V. TUMASONIS CHIRURGAS

DR. V. TUMASONIS CHIRURGAS

DR. V. TUMASONIS CHIRURGAS

DR. V. TUMASONIS CHIRURGAS

DR. V. TUMASONIS CHIRURGAS

DR. V. TUMASONIS CHIRURGAS

DR. V. TUMASONIS CHIRURGAS

DR. V. TUMASONIS CHIRURGAS

DR. V. TUMASONIS CHIRURGAS

DR. V. TUMASONIS CHIRURGAS

DR. V. TUMASONIS CHIRURGAS

DR. V. TUMASONIS CHIRURGAS

DR. V. TUMASONIS CHIRURGAS

DR. V. TUMASONIS CHIRURGAS

DR. V. TUMASONIS CHIRURGAS

DR. V. TUMASONIS CHIRURGAS

Naujas „Psalmyno“ vertimas

T. KLEMENSAS ZALALIS

SVENTASIS RASTAS PSALMY-
NAS. Penkios knygos. Vertimas iš
Neovulgatos. Bostonas, 1974. Ver-
tė kun. A. Liesis. Redagavo kun. V.
Alūiis ir kun. C. Kavaliauskas. Iš-
leido „Krikščionis gyvenime“. Fi-
nansavo kun. Saulius P. Laurinais.
Spaudė Lietuvių Enciklopedijos
spaustuvė Bostone. Leidinys
kietais viršeliais, 262 psl., kaina
\$3.50, gaunama ir „Drauge“.

Vysk. Pr. Brazys 1966 m. vasa-
rą pradėjo organizuoti Sv. Rašto
vertimo iš originalių kalbų komi-
siją. Jon pakvietė keletą baigusių
Bibliinį institutą. Buvo girdėta,
kad Lietuvoje pažadėjo išversti
Naują Testamentą iš graikų
kalbos. Tad Romoje gyvenantieji
apsiėmė versti Senojo Testa-
mento istorines knygas, o kitas
— psalmes. Vertimo darbas bu-
vo pradėtas 1967 m. balandžio
mėn. Prabėgo vos šešetas savai-
čių, kai pasklido staigi žinia apie
vysk. Brazio mirtį. Europoje, be-
laukiant naujojo vyskupo, dar-
bas sulėtėjo, o Lietuvoje vertėjai
dirbo be sustojimo. Taip po pen-

kerių metų pasirodė darbo vaisiai:
ten buvo išleistas Naujojo Testa-
mento vertimas, Bostone per-
spausdintas 1972 m.

Pereitaisiais metais Tėvynės
vyskupai vėl dovanojo katali-
kams puikų Neovulgatos psalmių
vertimą. Dar didesnė dovana vi-
siems lietuviams, gyvenantiems
svetur, kai ir „Krikščionis gyvenime“
išleido Bostone šio vertimo
tekstą. Tai kun. A. Liesio verti-
mas. Jį redagavo kun. V. Aliulis
ir kun. C. Kavaliauskas.

Vysk. Brazys sutiko nemažai
sunkumų, organizuojant komisi-
ją, kuriai buvo pareikšta ir ne-
pasitenkinimo nutonimų. Išlei-
dus Lietuvoje ir čia tą patį Nau-
jojo Testamento vertimą, kri-
tika gražiai atsiliepė apie verti-
mo kalbą, bet pastebėjo ir kai
kuriuos netobulumus. Skaitant
„Psalmyno“ vertimą irgi galima
pasidžiaugti nūdienine lietuvių
kalba, kurią tokią gali išlaikyti
tik gyvenantieji Lietuvoje.

Tačiau gali kilti kam nors ir
gana smalsus klausimas: kodėl

šis liuksusinis kun. Sauliaus P.
Laurinaičio finansavimas? Juk
mes turime net du arkiv. Skvi-
recko psalmių vertimus. Be to,
vysk. M. Valančius jau buvo iš-
vertęs jas proza ir eilėmis. Neži-
nia, ar vysk. Baranauskas pa-
skleidė tarp žmonių savąjį verti-
mą. Nekatalikai išleido modernų
vertimą viso Naujojo Testamen-
to ir Psalmių vienoje, patogaus
formato knygoje (London, 1961).

Šio vertimo tikroji vertė, reika-
lingumas bei naudingumas ge-
driau paaiškės, jei trumpai per-
žvelgsime paskutiniųjų trijų ver-
timų raidą.

Vysk. Skvireckas išleido psal-
mių vertimą 1923 m. Sv. Rašto
III tome. Jis buvo išverstas iš
Vulgatos, kurį Vakarų Bendrija
naudojo nuo Pijaus V laikų. Sv.
Jeronimo pataisytas tekstas pir-
miausia pasklido tų laikų Pran-
cūzijoje, todėl buvo pavadintas
Galikaniniu tekstu. Šio amžiaus
bėgė patobulėjo kritinis tekstų
mokslas. Jį buvo galima pritaikyti
ir Sventraščio knygoms, i

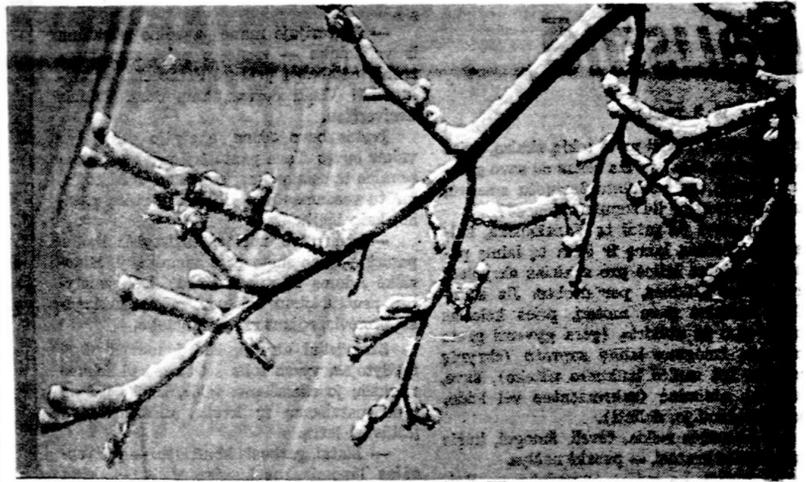
kurias buvo įvelta netikslumu,
perrašymo klaidų, netiksliai su-
prastų originalaus teksto frazių.

Todėl Pijus XII pavedė Bibli-
nio instituto profesoriams išver-
sti psalmes, pritaikant kritinio
mokslu taisyklės Darbą atliko 5
jėzuitai ir išleido 1945 m. Po še-
šių mėnesių pasirodė antroji lai-
da, šiek tiek pataisyta. Šis verti-
mas vadinasi Pijaus vertimu, nes
jo įsakymu buvo atliktas. Popie-
žius davė leidimą šį tekstą nau-
doti kunigų ir bažnytinės mal-
dose. Arkiv. Skvireckas, gyvendamas
Austrijoje, išvertė lietuvių
kalbą 1947 m. (imprimatur lap-
kričio 1 d.), o „LUX“ leidykla
„Psalmyną“ išleido 1949 m.
(1500) Vokietijoje. Įvadė pats
vertėjas pasisako, kad naujasis
vertimas visais atžvilgiais prašo-
ka senąjį Vulgatos vertimą.

Teisingai buvo parašyta, kad
1945 m. Pijaus vertimas yra
daug tobulesnis už galikaninį.
Bet tučiuojau Sventraščio ir te-
ologiniuose žurnaluose pasirodė
kritikos straipsniai. Tų pačių me-
tų rudenį vienas iš vertėjų mums
studentams jau dėstė apie tas
psalmes, kurios nebuvo tiksliai
išverstos. Jei pasauliečių kunigų
brevijoriai buvo leidžiami tik su
Pijaus vertimu, tai Pranciškonų
ordinas naujoje laidoje pasiliko
galikaninį, atseit senąjį Vulgatos
tekstą.

Tokia neiški „Psalmyno“ pa-
dėtis negalėjo ilgai testis. Vatika-
no antrajam susirinkimui nuta-
rus keisti liturgiją, buvo paskirta
speciali Sventraščio komisija, ku-
ri turėjo pataisyti visus liturgi-
nius tekstus, taigi ir psalmes. Ne-
praėjus dvejiems metams, 1967
m. toje komisijoje atsirado psal-
mių pataisymo specialioji komisija,
kuri ir vėl po dvejų metų (1969
m.) išsiuntinėjo naująjį tekstą
Sventraščio žinovams, liturgis-
tams ir lotynistams, o tokių buvo
daugiau kaip šimtinė. Visas dar-
bas baigtas 1969 balandžio 28 d.
Lotynų kalba yra daug aiškesnė,
tekstai sumoderninti. Pataisyta,
be antrailei, daugiau kaip 16
vietų (2, 12; 4, 3; 7, 5 b; 16, 14b;
31, 9; 44, 5b; 48, 8; 51, 3b; 54,
20c; 72, 10; 73, 5, 102, 5; 109, 3;
126, 2c; 138, 17; 140, 5-7).

Po vysk. Brazio mirties Romoje
sustojo psalmių vertimas lietuvių

Nuotrauka Vytauto Mazelio

ŽIEMA, BALTAS SODININKAS

DANGUOLĖ SADŪNAITĖ

ir upė sklindimai pripildyta
ramybės.

...

Medis
pailėtė širdimi
tavo baltas
žiezūras,
sniege —
ir tapo šventė

ŠEŠELIAI SURADO MELYNĄ
ROŽĖ

Šešėliai surado
mėlyną rožę —

ir žiema ją augina:
baltas sodininkas.

MANO LAUKAS.

1.
Mano laukas,
angelu pavirto —

2.

Kaip apsaugosiu jį —
nuo nakties, barbarės?
.....
nuo mėnesienos
saldžių pabučiavimų

TIKTAI AKIMIRKAI

Lekia šuoliais
sniego baltumas —
tiktai akimirkai,
pagalbos šauksmas
iš po ledo —
paverčia baltą sniego liepsną
į juodą

LIETUS ŽYDI

Lietumi paržydo krūmas
.....
ir noksta
lietaus žiedai,
tarp šakų
iki vakaro

Rembrandt (olandas, 1696-1659)

Saulius ir Dovydas

kalbon, nes vertėjas perėmė kitas
pareigas. Lietuvos dvasiškija ne-
galėjo gauti iš Romos lotyniška
išspausdintų kunigiškų maldynų.
Lietuvos vyskupai tada išsivertė
Neovulgatos tekstą lietuviškai,
kad galėtų jį naudoti kunigiškuose
ir liturginiuose leidiniuose.
Aplamai, vertimas yra atliktas

gana sąžiningai. Gal būt, tik pa-
galbinės priemonės ir kiti verti-
mai padarė įtakos, kad kai kurie
tekstai neatitinka Neovulgatos
lotyniškojo teksto.
Patys redaktoriai pasisako, kad
naudojo Pijaus vertimą (9 p.),
ar bent jį atsivėlgė. Kaip jau
sakėme, šį 1945 m. vertimą

Sventraščio žinovai gali naudoti
tik kaip istorinį darbą. Tad P. 2,
11 nėra išverstos pagal dabar-
tinį tekstą. „Tarnaukite Dievui
baimingai, drebdami bučiuokit
jam kojas“ dalinai seka hebr.
tekstą, kur skaitome „bučiuokit
(Nukeyta į 4 psl.)

Bausmė

Apsakymas

Jurgis Gliauda

(Tęsinys iš praėjusio šeštad.)

III
Strazdelis vilkėjo mažne kaip žemdirbys.
Trinčių vietoje buvo storos drobės švarkas.
Mūvėjo jis ne vyžomis, bet eisimui patogio-
mis naginėmis. Kepurė buvo plačiabrylė ir
ilgas jo smarkas kyškojo lygioje statmenoje
su nosimi ir kepurės brylium.

Gumbuota lazda (gera šunis ramdyti)
buvo atrama ir standus postūmis žingsnis.

Zengdamas apstambiais žingsniais pa-
take, kur plito vikšrių ir smulkucių jau nužy-
dėjusių šalpusnių daigai, jis smagiai tenkino-
si vėjuota, saulėta poete. Kažin kaip viskas
aplinkui atrodė jam ypač sava, ypač arti-
ma, lyg kas daiktas, kas medelis, kas čiul-
banti paukštė, skatintų jį stebėti juos, kal-
bėti su jais ir apie juos. Ir vis jis budriai,
ilgesingai laukė, kad, kaip dažnai būna jam

bežingsniuojant, pavasarine gaiva besidžiau-
giant, susiklos smegenyse posakiai ritmingi,
dailūs, dainiška tinkami ir žmonėms pa-
trauklūs...

Strazdelis ėjo pagal rava, kur pavasaris
gaiviai įmetė stipriai įsikerojusį viržynų.
Šie perkopė plačius dvaro skynimus, ruošia-
mus laukininkystei. Čia, už alksnynų ir už
pelėvirkščių įželsusių plotų, greta pelksvingų
žemių, nepriėjus dar jo siekiamo beržyno,
puikavosi Varakausko ūkelis. Žmonės sakė,
kad už žiemos metu paskolintas gėrybės jie
vasarą Varakauskiui lažą ėjo.

Prie šulinio, plačiame ir gyvulių išmin-
tame kieme, plūšėjo sena moteris, rankoves
atsiraičiusi ir basa. Kaulėtos ir stambios
jos kojos mynė drėgną nuo žlugto žemę.

— Kunigėli, — suvapėjo moteriškė, lyg
perkūno trenkta, išvydusi kunigą kieme ir
nė neradama pagarbinimo žodžių.

Strazdelis pagarbinio senei Jėzų Kristų.
Jis liepė jai atrasti Varakauską ir pa-
kviesti jį kieman. Jis čia laukiąs šeimnininko.
Strazdelis girdėjo, kaip nuskubėjusi senė šū-
kavo, ieškodama savo šeimnininko placioje so-
dyboje.

Varakauskas pasirodė už žemos žagari-
nės tvoros, kuri buvo tokių jau sandarių
kartelių, kad višta neprasmuktų. Vyras bu-
vo apstambis, rausvų žandelių, gerą pus-
šimtį metų įvaręs. Buvo jis be kepurės. Bals-
vi plaukai buvo dailiai suukuoti. Melsva per-
skyra gulėjo per kiaušiu durį. Plaukai žvil-
gėjo, dosniai sviestu ištepti. Varakauskas
nėnešiojo trinčių, nei buvo jis vyžotas. Jis
buvo apsiirngęs dailia, lengva striukele ir
mūvėjo odiniais batais. Agurkuota jo nosis
ir pavėpusios minkštos lūpos teikė jo vel-

dui kažin ką dvarioniška, net gi dvarinin-
kiška.

Jis kvietė kunigą vidun, į trobą, bet po-
kalbis įvyko kieme.

— Dėl Katrės Daubaraitės, — paaiškino
atsilankymą Strazdelis.

Varakausko akys apsinėšė svajinga aly-
va.

Kam auksas brangus, tėveli, kam ir si-
dabras, man gi Daubarų mergina, — įsimel-
kiančiu tenoru pasakė Varakauskas. — Naš-
lauti kaip ir gana, kada Dievulis atranda
kitą pačią. Prieš Vėlykas pastebėjau ją
klaupę giedančią ir pagalvojau: atviroi jai
mano kiety, atviri ir aruodai. Pirmos žmo-
nos nenušiau, o ne, ir šios nenušiu. Gyven-
ti su manimi galima, oi galima!

— Patinka giedotoja?

— Tamstos, tėveli, giesmė „Pulkim ant
kelių“ Katrė kaip vargonų dūda pradeda, —
iškilmingai pasakė Varanauskas. — Juk ta
jū Daubarynė tai lyg sūrmaišis be sūrio. Ką
bepridės Daubarai prie savo mergos? Tiktai
vėjo daineles. Imu ją taip, kaip ji stovi. Ne
už jos giedojimą, ne! Už jos jėgą imu! Ūkis
per svetimas rankas nusrovens kaip šapas
pavandeniui. Reikia ūkiui savo šeimninikišk-
kų akių, savo darbininko rankų. Katrė gi, jė-
ga! Paveizdėk, kaip ji šieną grėbia, kaip kir-
vių šatriukas kopoja. Šienas pats atsiverčia,
šatriukai skalomis trupa, Daubarynė kas?
Susna! Iš susnos imu, drobėmis apisuku.

Isirėmęs į savo storą, gumbuotą, juosvo
medžio lazda, kuri buvo paranki vaikščio-
jant (ir dėl šunų), paranki sustojus (kaip
trečia koja), kunigas klausė lygaus, lyg zy-
nčio uodo, našlio balso ir nejuocimis vedė
žvilganį per sodybą, per popietės saulėje

žvilgančius skindelinis stogus, per staldus.
Už žemos, tankios žagarinės tvoros žalia-
vo aukšti krūmai (serbentiniai, karpitypliai,
aitriakvapiai), buvo ten virpančios alksnių
lajos (žievė delnus rudina), prie šulinio se-
nė papylė mullino vandens (kad tiktai viš-
tos negertų), nuo atvirų gonkų rudas šuva
tingiai stebėjo jį, svetimą tame kieme žmo-
gų (ar labai senas šuva, nelėja, ar per karš-
ta judėti?) Nesikėsino šuva nei suurgzti,
nei pakelti kudlotų savo ausų.

Basa senė, su aukštai paraitytu sijonu,
surinko žlugtą ir nuvilko skalbinius prie ser-
bentų, kur ant virvės jau plevesavo, it bur-
rės, įvairiaspalviai apdarai (kvailla gi senė,
kabina žlugtą prieš vakarą).

Mane atlankė Daubaras, — pasakė Straz-
delis, jau gerai įrėmęs savo lazda į kieta,
dulkiną gruntą, — prašė jam patalkinti Kat-
rę ištekinti.

Varakauskas tuoj pasakė, lyg kirste at-
kirto:

— Bažnyčiai dosniai duodu ir dar duo-
siu. Daubarui dvere lažą išpirksiu. Pridėti-
nės prie mergos neprasha. Mano kuparai
laukia: drobės, šilkai po nabašninkės. Skar-
nos kutuotos ir mezzininės.

Jis suspaudė savo minkštas lūpas, susi-
rankė (veidas atrodė, kaip labai nustebusio)
ir užkabino aitrausią reikalo esmę:

— Pašiliukas, bernas, zuja aplink Dau-
barynę, švilpauja lyg špokas pavasarį per
paukščių vestuves. Plikas kaip tilvikas, o ki-
tam ant kaklo vargo virvė mauna.
— Katrė?
— Taip, Katruti, — lipšniai patikslino
Varakauskas.
— O jį?

— Moters tiktai plaukas ilgas, protas
striukas. Kėsinasi nuo savo laimės pabėgti.

— Nuo tavęs?

— Taip, kunigėli, išeina. Tėvas su diržu,
motina su ryškste. Tiktai nustrekatuoja
švilpsna Pašiliukas, Katrė jau prie langų,
jau prie vartelių. Reikia jai švento dvasiško
žodžio protui apšviesti. Tamsta, tėveli, moki
tokį žodį atrasti. Turi, ir žmonės klauso,
Aure, bažnyčioje ištari, žmonės naują žva-
kidę nuperka.

Našlys linktelėjo į lazdon įsirėmusį ku-
nigą ir, lyg skubomis, pridūrė:

— Į tamstos kiemą telyčią įvesiu. Ap-
dailią, kietaispenę.

Tavaravo, raibuliavo saulėtame vėjuje
atokesnių gojelių laja. Kažin kur, netolima-
me pelkyne (dvaro tvenkiny?) kranksniai
kvarktelėjo varlė (lyg burbulu žaliųjų pa-
springo).

— Tik tik tik, — visai arti prabilo ilga-
kojis pelkinis gyventojas, pilkasis paukštis
tikutis.

Nutilo paukštis, įsiklausė į vėjuotą vaka-
rą, sugavo parankią valandėlę ir vėlei numi-
tė savo neramų įspėjimą:

— Tik tik tik!

— Zyžė kieme pasklidusios musės (matyt,
karvės netoli), iš kažin kur plakamas dal-
gis atdžingėjo (kas ten toks netikša nely-
giai plakantis?), patraukė vėsia drėgme nuo
daržo (ar nelis naktį?).

Tiek to muzikiško gėrio aplinkui — tro-
besiai, gyvuliai, margi skalbiniai ant lūno-
jančios virvės, lyg eiklus paukščiai svaidosi
vėjuje. Staiga, valandėlei, bet taip ūrdį per-
veriantiai Strazdeliui apkarto visuotinis to
(Nukelta į 4 psl.)

Bausmė

(Atkelta iš 3 pusl.)

turto įspūdis. Kodėl prieš tokią skalą, prieš tokią tvarką stovi jis čia senas su savo gumuota lazda, su nesukustu šeriuotu smakru, su lengvu ir atkakliu sopuliu strėnose?

Stai, stovi jis prieš tą Varakauską, kalba apie svetimą laimę ir žada tą laimę parūpinti. Ateina laimė pro skalsias skrynias, pro skaras šilkinės, per drobes. Jis skaudžiai atsiminė savo moterį, prieš kelerius metus nuo jo atskirtą (gera gyventi greta moters), žmogaus laimę suprato (skryninių nebuvo, bet saulės laukuose užteko), save, dvasiškį, atsiminė (sakramentus vėl leido, pasigailėdami jo, dalinti).

— Bausmės reikia, tėveli, žmogui, kuris savo laimės kratosi, — pasakė našlys.

— Reikia, — sutiko Strazdelis. — Reikia bausmės. Tai netoli Dievo valios.

Pasikalbėjimas buvo kaip ir išsekęs. Užsimastęs ties Dievo valios bausmės tema, Strazdelis pasisuko iš našlio kiemo. Netoli buvo beržynas, kur geros viršos šukoms drožti.

Varakauskas žengė greta kunigo, prašė užsukti jį trobą ir išmesti čerkutę, kita.

Jis palydėjo atsisakiusį viešnagės Strazdelį iki tako ir čia, bematant, senas kunigas pasiliko vienas. Strazdelis jautėsi lyg sugrįžęs į savo jaukų pasaulį, kur įdomu ieškoti žodžių ir melodijos. Jis ėjo kraštu dviejų dulkinių provėžų, įžėlusį stangriomis kiaulpienėmis. Čia buvo ir patakė. Eiti ja buvo tampa, lengva. Eiti talkino lazda ir lankščios naginės.

— Bausmės, bausmės reikia žmogui, jeigu šis savo laimę atstumia, — vapėjo kunigas.

Problema buvo didelė, vienu akimoiu neišsprendžiama.

— Kuris savo laimės atsižada, lyg nusižudo, — buvo mintis. — Bausti, bausti reikia už tai.

— Tik tik tik, — atropstė paukščio tikučio aprobutar.

— Kas yra laimė? — įnoringai išsoko minty lyg ir kvailokas klausimas.

— Kas yra laimė? — atsisuko Strazdelis į viržyną, iš kur jį kalbino paukštis.

Atsakymo nebuvo.

IV

Minkšta patake nuspūdinio Strazdelis pro dvaro beržyną. Jam labai knietėjo pastebėti kur beržo liemeny gerą viržą, drūtą, išpampusį gumba, patogų šukoms ir tabokinėms nudrožti. Pastebėti ir vietą užžymėti.

Mostikuodamas savo lazda, jis įžengė į beržyną lyg į baltų sienų bažnyčią. Jis čia dairėsi ir pajuto, kad akys nebeaštrios, kad nebėra jo akims viržų beržuose. Sugaišęs kelio gabalą ir laiką, Strazdelis su apmądu pasuko namo tiesesniu keliu. Gunktelėjęs ir sunkus, pavargęs ir nebeapsilankus, žengė jis skubokai, o mintis lydėjo tokia patogi ir juokinga: gerai, kad neužsidėjo sutanos — Varakausko sodybai garbės būtų per daug.

Jis varstė galvoj Varakausko sumanyimą. Buvo gi Varakauskas senas, bet jo noras turėti greta savęs moterį, buvo toks prantamas, net užjaučiamas. Kas nenori turėti greta savęs geros moters? Prieš šešerius metus jis gyveno su moterimi, o juk buvo jis senas. Ir dabar būtų pravartu, kad moteriškos rankos švaistytųsi jo troboj. Nereikėtų kanapėtos kilnoti iš lizdo. Visus darbus moterys nudirba greičiau ir sumaniau. Jis nepajėgė prisiminti, kada paskutinį kartą jis šlavė aslą.

Jis šviežiai prisiminė sriubų kvapus, skilandžių ir vėdarų skonį (tiesiog tirpsta burnoj mėsiški stebuklai). Koks buvo smagiausias kūno gyvybės pojūtis ropštis ant pirkios aukšto ir ten, šviežiame ir vėjingame prietemyje, rėžti nuo lašinių palties rūkymo kvapais alsuojančias nuobrizgas! Dabar jis nebeturi tos... laimės!

Vien tik tai materialiai esant greta, imanomas toks stebuklingas gyvenimas! Vien tik tai jai esant greta, plyti kūne ir dvasioje gyvybė! Tai Dievo potvarkis ir ką, žmogau, bėparysi? Reikia bausti žmogų, bėgantį nuo savo laimės.

Strazdelis vis taikstėsi suimti sąmonėn visą Varanausko sumanyimą ir neįvėlti savęs į tuos svarstymus. Ne, telyčios jam ne-reikia! Tegu Varakauskas išvaduoja seną Daubarą iš dvaro lažo. Atkiš tą kietaspėnė telyčią dvaro prievaždžiui, tas primirs Daubarą lažadienius.

Saulėi nukritus, vėjas ėmė rimti, atlėgo ir nusčiuvo. Kada kunigas priėjo savo kiemą, kažin kokioje vaikiškoje vakaro ramybėje leipo ir alpo visa gamta. Melsvi vaka-

ro saitai bandė jungti žemę ir aukštą dangų.

— Diecezijoje mane pavadino palaidūnu ir vaidininku — sustojęs prieš savo žemą trobą, net balsu pratarė Strazdelis. — Melagišiai! Visad dariau, kaip dera. Vaidais nesiverčiau.

Ivykis buvo senas, o atgijo galvoj lyg vakar buvęs. Tada pastatė jį prieš tartytoją sename tamsiame kurijos ruime. Tartytojas, pirštu veddamas po kaltinamąjį raštą, pasakė, kaip įgėlė.

— Konfratre mielas, skaistybės įžadus paniekinęs, su moteriške sanguliuai. Moteriškė Adomą iš rojaus išvedė. Dėl skaistybės neužturėjimo Adomas, mūsų garbingasis protėvis, rojaus malonių neteko.

Strazdeliui atrodė, kad jaunesnis už jį tartytojas, vyras toks šviežias, kad nebuvo raukšlų jo skaisčiame veide, žiūri į jį kaip į nebeįpataisomą ir kvailą, didžion bėdon įkliūvusį latrą.

— Matai, garbusis konfratre, — pačiuop-sėjęs lūpomis pasakė Strazdelis, — jeigu levos obuolio nebūtų, tai nei manęs, nei tams-tos, garbingasis kanaaninke, nebūtų. Nei tekty tamstai mane po tas konsistorijas ta-syti. Nebūtų mudviejų, garbusis kanaaninke, nebūtų ir visos žmonijos, nebūtų ir šven-tos Eklezijos Dievui šlovinti. Sukramtė Ado-mas obuolį, ir mes esame.

— Konfratre, — pasakė savo taikiu bal-su kvotėjas, — tas pasiteisinimas neužskai-tomas. O čia yra dar kitų sunkių punktų raportuose, kuriuos liudytojai patikina.

Pavartęs pirštuose ketletą laiškų, kvotė-jas - tartytojas pasakė:

— Klebonijon, tamsta, mielas konfratre, per dvasiškių agapę girtutėlis įsiveržei ir kambario kertėj pričiurkšlinai.

— Pusė teisybės, — suriko Strazdelis, subeldęs lazda į slidžias, blizgančias grindis, — j patalpą įžengiau, nebūdamas girtas, ir Jėzų Kristų pagarbinau. Kadangi niekas man j tai Per amžius amen neatsakė, pasakiau sau: tvartan jėjau ir galiu elgtis kaip tinkamas. Nužirgliuojau tada į kerte.

— Tai yra prisipažinimas, konfratre, — pasakė kvotėjas.

— Ar galima kvosti ir gyventi su pusė teisybės? — paklausė Strazdelis.

Atsakymo nebuvo...

Viskas kieme dvelkė iš dangaus įsiurbta šiluma: sienos, krūmai, tvoros ir veja. Troboj buvo visiškai tamsu. Įprastu apgraištu jis surado skalą, įpūtė iš po pelenų atkastą žariją. Skala įsidėgė, ir jis įtvirtino tą ma-žutį deglį kiaukuto balne. Paplokščiame inde po degančia skala buvo vanduo ir links-ma, virpanti liepsna, savo atšvaistu įsidėgė vandenį. Gelsva šviesa apsišvietus, trobe-lės skurdas atrodė kaip nualintas veidas. Viskas atrodė užklotas storo dulkių sluoksnio, viskas buvo pilkšvai juosva, kinvarpų sugrauzta.

Strazdelis sėdo lovon. Jis jautėsi gerokai pavargęs. Kažin kaip minties nuolauža jis kabinosi už Daubarų reikalo. Gal reikės ne poterių, rykščių reikės siūlyti pakvairūsiai mergai?..

Gal Dievas, saulę dangų ridinėjęs, nakčiai uždarė ją, kad žmonės ilgėtūsi saulės? Kada aplinkui šviesu, tada viskas aišku. O žmonės tos aiškios tiesos nesupranta. Jam vis atrodė, kad graibydamiis mintimi aplink mintį, jis gali atrasti sąsają, surišti minčių grandinę. Bet ta sąsaja, lyg slidi apyva-ra, vis išsmunka iš neklusnių, stabarėjančių pirštų.

Katinukas švelniai trynėsi į basas kojas, ir minkštas jo kailiukas buvo šiltas ir švelnus

— Karr... — ištarė perekslė, girgždėda-ma nagais, vartaliudama kiaušinius.

Strazdeliui diuogė strėnas. Atžagaria ran-ka jis kasė skaudulį ir, pagaliau, nubaidė jį iš strėnų. Rankos šilima talkino gintis nuo dieglio.

V

Staiga, lyg iš nakties iškritęs, duris smar-čiai pradarė vyriškis.

Jis mitriai perkėlė vyžotas kojas per aukštą slenkstį ir įžengęs, sustojo prie du-rų. Spragsinčios skalos šviesa nutvieskė jau-nuolį, nurovusį nuo galvos kepurę, stovintį kunigo troboj, sandariai įsiremusį kojomis į aslą, lyg iššūkyje staigiam, stipriam stū-miui į krūtinę.

Stangrus, stambiakaulis vyriškis apyki-miu balsu pagarbino Dievo sūnų ir gavo trumpą kunigo atsakymą. Bet tai nebuvo pa-sikalbėjimo pradžia. Po Strazdelio žvilgsniu vyras susigūžė, jo drąsa seko. Jo stambios plaštakos maigė kepurę.

— Ko nori, naktibaldūnai? — griežtai paklausė Strazdelis. — Ar nežinai, kada tin-ka vikarą lankyti?

Valandėlė, atrodė, vyrukas ieškojo, kaip sudurti pirmą sakinį.

Poetas Antanas Strazdas-Strazdelis (1763-1833) Portretas darytas E. M. Roemerio

— Reikalas, tėve, kaip degančios paku-los, — apykimiu balsu pasakė bernas. — Rūgsta, trupa. — Jis mostelėjo ranka, ieško-damas įtikinančios sakinių išvados ir nukir-to: — Nesuvoki, kad sudega, o sudega.

— Tu, matau... baikininkas esi, — šyp-telėjo kunigas.

Stamantrus bernas, ryžto vis netekda-mas, lyg mažėjo po Strazdelio žvilgsniu. Jis atrodė dabar juokingas ir pradėjo Strazde-liui savaip patikti. Tokiam stamatuoliui tik-tai girioj medžius verst. Apytuštė kunigo troba buvo per ankšta tokiam stabarui.

Už berno nugaros, neuždarytų durų an-goj, juodavo nakties tamsa.

— Kas tu toks?

— Pašilių Pranciškus. Strazdelis suvokė vėlyvo įsibrovėlio rei-ka-lą.

— Dėl Varakausko kalbėti nori?

— Dėl Daubarų mergos, dėl Katrės.

— Ar nežinai, kad dvasiškį reikia lan-kyti dienos šviesoj?

— Ogi, tiktai prieš valandą, praeidamas pro Daubarus, sužinojau... Daubaras girtas man pasakė: kunigas vikaras tave ištrems. Vieta, esą, man pragare parengta nejabuo-sius linksmiti. Iš Kamajų, reikiška, ištrems.

— Gerai pasakė. Galėjai juk rytą prie durų pasibelsti.

— Atbėgau prašyti, kad Varakausko už-sakų nepriimtumėt.

— Ir kodėl gi?

— Katrė man įsžadėjusi.

Nusipleiskusi skala privarė liepsną prie pat balno. Strazdelis palinko į kiaukutą ir perkeitė deglį. Ta šviesos įtvirtinimo apei-ga lyg padaršino berną. Jis pasakė:

— Katrė, dvasiškas tėve, negali būti tur-tingo senio lažininke.

— Tausijai, nieko gyvenime neišmanyda-mas, — suriko kunigas. — Ne lažininkė, bet žmona ji bus ten. Turtinga. Pagarbinga. Ar tu gali jai drobių sklindinas skrynias pasi-ūlyti? Ar tu gali, lyg lėle, ją seklyčioje iš-sinti? Kas savo laimės atsižada, tas ir prieš Dievo valią! Tas Dievui nusikalsta! Veizėk, Dievo valia Katrei skalsų gyvenimą siūlo.

Skalos šviesoj kunigas matė vešlias, išsi-draikusias pašilio plaukų sruogas. Ak, koks tai jaunas veidas, kad padaigšliai vos ne vos įmatomi!

— Rudenį, matai, — pasakė Strazdelis, — darbų ligi ausų, spragilas bernams spē-kas atima, tad ramūs sėdi. O pavasarį, kai žolės pabunda, bernams mergos galvon braunasi.

Pašilys, lyg susigriebęs, lyg susigavęs, kad jo reikalas neišdega, supurtė kudlais:

— Prašyti noriu dvasiško tėvo patarti Varakauskui atsitraukti nuo Katrės.

Jis įrėmė aslon savo stangrias vyžotas kojas, lyg daugiau stiprybės iš žemės pasi-gavęs ir pasakė kurčiu balsu:

— Našlys laimės Katrei neduos. Ta ne Katrės laimė!

— Ar tu man pasakysi ką Varakauskui patarti? — suriko kunigas.

Pašilio žūltumas (kamaron įsiveržė), akplėšiškumas (kunigui nurodo), brovimas-is j Varakausko sumanymus (ką dar ber-nas beprasimanys?), užgavo Strazdelį. Per

vaikščiojimą prisivarginęs, gaišta, va, su ber-niškais reikalais! Būtų dabar rūgusį piena-srėbės ir galvojęs apie minty besusedan-čios dainuškos ritmą.

Reikia jiems visiems kantrybei atsiuoti, našiai nusvarstė kunigas: Varakauskui nes-kubėti, Daubarams nes-kubėti, Katrei pote-rius kalbėti... O Pašilių? Pašilį nuvaryti iš-simiegoti. Reikia ir jam melstis ir prašyti Dievo malonių. Jis Katrei į laimę kelią už-stoja.

— Ar tu poteriūs moki? — paklausė jis berno, ir gana pašaipiai.

— Pašilys drąsiai atšovė.

— Kaipgi?

— Kuriuos gi poteriūs?

— Pulkim ant kelių.

— Tai jau, vyre, eik namo, — atlaidžiai patarė Strazdelis. — Prašyk iš Dievo mal-onių ir kitam laimės neatimk. Kitam laimę suteikti yra didžiausias nuopelnas prieš Die-vą.

Lyg staiga praradęs norą tartis su kuni-gu ir klausytis jo pamokymų, Pašilys ata-tupstas viena koja peržengė aukštą slenkst-į. Paskui, lyg svarstydamas, ar jau laikas visai pasitraukti, perkėlė ir kita.

Strazdelis priėjo prie durų ir, prieš jas užskleisdamas, nesusilaikė nelinktelėjęs lau-kan, nevilgterėjęs į naktį, kurioj dingo Pa-silys.

Kieme, prie durų, stovėjo jie du: Pašilys ir mergina.

Mėnuo jau įsitvirtino aukštybėse, ir visas kiemas buvo nuostabiai pakitęs. Atokesni alksn'ai virpėjo, kaip žeručio lietus, kaip ru-denio's žvaigždėkritis. Plataus mėnulio dis-kas sunkiai karojo aukštiniai dulksvoje masė-je. Visur, dangaus pakraščiuose ir kieme, plito sidabriniai žalsvi atšėšėliai. Žalsvieji žvirkriukai pavirto melsvu kilimu. Ant to mė-lyno, lyg stiklinio kilimo, jis pamatė, jis re-gėjo juos du — vyrą ir moterį, ir įželgęs j moterį, matė ją stiprią, antikiniai stambia, krūtiningą, vazos pavidalo. Jis matė juos abu kaip nerealiai išnirusią žalvarinę skulp-tūrinę grupę. Žalvarinė statula: valią prara-dusi moteris greta milžino neuoramos ber-no. O gal tokios yra miškų laumės, iki mirties užkutenančios įviliotą vyrą?

Mėnuo plūkdėsi virš tos poros, virš tos skulptūrinės grupės, lyg rojaus obuolys — tik ranką ištiesk, tik nuslink, godžiai įkask ir ragauk pasigardžiudamas.

(Bus daugiau)

NAUJAS "PSALMYNO" VERTIMAS

(Atkelta iš 3 pusl.)

sūnų" (m. p. KZ). Gi vertėjai pataisė šį tekstą pagal graikišką-jį, nes žydiškias yra klaidingas.

Taip pat naudotasi vertimu iš hebrajų originalo į prancūzų kalbą ("Bible de Jerusalem", Pa-ris 1961, 9 ps.). Šis vertimas aplamai yra laikomas vienu geriausiu, iš kurio amerikiečiai bei vokiečiai yra iššvertę psalmes ir savo kalbas. Tačiau, reikia atsi-minti, kad psalmes vertė R. Shwab dar prieš 1956 metus (pirmoji laida). Kai jas leido 1961 m., vertėjas jau buvo miręs. Paliktas vertimas be pataisymų. Įvadą į psalmes parašė R. de Waux, O. P., kuris beveik pažodžiui atspausdintas ir lietuviška-me vertime. Šiame psalmių verti-me nėra verčiamas tikrinis Die-vo vardas Jahvė, o tik perrašo-mas. Lotyniškas Neovulgatos ver-timas naudoja žodį "Viešpats", tą patį, kaip ir versdami Adonai, o El ar Elohim verčia "Dievas". Nežinia kodėl Ps. 85 (86), 8 žo-dį Domine (hebr. Adonai, graik. Kyrie) lietuviškai išvertė "Die-ve", vietoj "Viešpatie". Teko ie-škoti pateisinimo tiek originali-niuose tekstuose, tiek moderniu-se vertimuose, įskaitant lietuviš-kuosius ir nekatalikiškus (dau-giau 20). Veltui darbas. Netiks-lus dieviškųjų vardu vertimas bei kaitaliojimas eiliniam skaity-tojui nedaro įtakos. O vis dėlto reikia kreipti dėmesį į elohistini ar jahvistinį tekstą.

Įvado pabaigoje vertėjas pasi-sako, kad psalmės — poezijos kū-riniai negali būti verčiami gry-nai pažodžiui. Jis ieškojęs seno-vės posakiams ir įvaizdžiams to-kių lietuviškų atitinkumų, kurie

lietuviškai kuo tiksliau galėtų at-kurti anų mintis ir jausmus (10 ps.). Iš tiesų, vertime išlaikyta pagrindinė poezijos taisyklė: pa-ralelizmas. Ką pirmoji eilutė pa-sako, antrojejoje tą pačią mintį iš-reiškia kitais žodžiais. Kartais iš-reiškia ir priešingumais.

Rytiečiai seniau neturėjo abst-raktių sąvokų, todėl vartoję kon-krečias mintis. Pavyzdžiui, loty-nišką sakinį "scrutans corda et renes", Skvireckas išvertė pažo-

džiui: "kurs tyrinėji širdis ir inks-tus", o nekatalikų modernia-me vertime skaitome: "kuris ištiri širdis ir inkstus" (Ps. 7, 10).

Naujasis vertimas turi lietuvišką deimancūką: "Tu gi kiauurai per-matai širdis". Gal dar tiksliau skambėtų toks vertimas: "tu gi kiauurai permatai žmogaus mintis ir jausmus", nes žodis "širdis" nepasako tikros rytičių galvosės, kai jie širdį laikydavo min-čių bei valios, o inkstus — jaus-mų buveine. Prancūziškasis Je-ruزالės vertimas skamba taip: "toi qui sondes les coeurs et les reins", gi angliškas šį sa-jorių.

PRANEŠIMAS TAUPYKITE DABAR

UZ CERTIFIKATUS MOKAME:
7 1/2% — 6 metų su \$1,000, minimum.
7 1/2% — 4 metų su \$1,000, minimum.
6 1/2% — 30 mėn. su \$1,000, minimum.
6 1/2% — 1 metų su \$1,000, minimum.
SAVINGS INSURED UP TO \$40,000 BY F.S.L.I.C.

VELIAVOS DUODAMOS NEMOKAMAI PRADEJUS NAUJĄ taupymo sąskaitą. Gausite vieną amerikietišką ir antrą pagal pasirinkimą su stovu. Kitos dovanos duodamos, sąskaiton jė-dus atitinkamą sumą.

PAS MUS NE VISI TARNAUTOJAI YRA LIETUVIAI, BET KIEK-VIENAME SKYRIUJE GALIMA SUSIKALBĖTI LIETUVISKAI.

Saint Anthony Savings

1447 S. 49th COURT, CICERO, ILL. 60650 PHONE 656-6330

Joseph F. Gribauskas, Vedėjas

OFFICE HOURS

Daily 9:00 to 5:00; Monday 9:00 to 8:00

Saturday 9:00 to 1:00; Wed. and Sunday Closed

Br. Budriūno kantata sujudino lietuvišką Australiją

J. VASILIAUSKAS

Kas antri metai Australijos lietuviai rengia savo Lietuvos dienas. 1974 m. tokias Lietuvos dienas teko rengti Adelaidėje, Pietų Australijos valstijoje. Lietuvių dienos apima daug kultūrinių rengimų, iš kurių bene didžiausias yra Dainų šventė. Tą Dainų šventę suorganizuoti ir prarasti buvo pakviesta Genovaitė Vasiliauskienė, dainininkė, solistė ir Lituania choro dirigentė bei vadovė. Dvejus metus vyko įtemptas darbas, susirašinėjant su choro vadovais, dirigentais, solistais, pianistais ir pan. Į Dainų šventės programą buvo įtraukta ir muz. B. Budriūno kantata "Lietuvos šviesos kelio" ir jai diriguoti buvo pakviestas pats kantatos kūrėjas muz. B. Budriūnas. Adelaidiškų ir visų Australijos lietuvių laimei muz. Budriūnas kvietimą priėmė ir Dainų šventėje dalyvavo. Jo iškilius vardas prisidėjo prie to, kad šis Lietuvos dienas atsilankė netikėtai didelis lietuvių skaičius iš visų Australijos kampų.

Lietuvių dienos, be kitų kultūrinių rengimų, buvo surengta ir lietuvių dailininkų meno paroda. Ji įvyko "Lidums" meno galerijoje gruodžio 26 - sausio 1 d. Ją atidaryti buvo pakviestas gerb. svečias Bronius Budriūnas. Puošnioje "Lidums" meno galerijoje buvo išstatyta per 40 lietuvių dailininkų darbų. Atidarymo kalboje muzikas Bron. Budriūnas gražiai pavaizdavo dailės meno ir muzikos ryšį, išskeldamas mūsų genijaus muz. Ciurlonio darbus. Baigdamas savo kalbą, palinkėjo, kad lietuviai dailininkai bent retkarčiais imtų savo darbams temas iš garbingos Lietuvos praeities, jos istorijos ir kultūros laimėjimams pabrėžti.

Labai įdomu šia proga pabrėžti, kad po kelių dienų didžiausias Pietų Australijos laikraštis "Sunday Mail" įsidėjo tos parodos kritiką, pažymint, kad tai buvo lietuvių dailininkų paroda, bet joje australų meno kritikas nieko nerado lietuviško, nieko nebuvo, kas išskirtų šią parodą iš australų menininkų darbų. Anot jo, ši lietuvių dailininkų meno paroda buvo tas pat, kaip ir kokių rudaplaukių dailininkų paroda. Taigi labai įdomu pastebėti, kad muz. Budriūno linkėjimai liet. dailininkams visiškai sutapo su australų meno kritiko nusivylimu — parodoje trūko lietuviško elemento.

Tą trūkumą lietuviško elemento pastebėjo ir "Tėviškės Aidu" atstovas, kuris šio laikraščio 1975 m. Nr. 1 rašo, kad šalia visų abstraktaus meno kūrinių, nebuvo tokių, kurie liudytų lietuviškąjį identitetą.

Dainų šventė buvo bene Lietuvių Dienų viršūnė. Čia buvo sukaupta visa, ką turėjome, ką galėjome parodyti dainomis Lietuvos dienų dalyviams. Pavienių chorų pasirodymai iš Sydney, Melbourne ir Adelaidės, jungtinis choras vyrų ir moterų atskirai ir kartu bendrai, o dar (naujiems mums Australijos lietuviams!) jungtinis vaikų choras buvo kažkas nepaprasto ir labai įspūdingo. Neminėsiu čia visų detalių, ką kas dainavo, tai užimtu per daug vietos laikaraštyje, bet tik pasakyti, kad šioji Dainų šventė Australijoje buvo visų švenčių šventė.

Zinodami, kad Dainų šventėje dalyvavo muz. Budriūnas, chorai rengėsi iš paskutiniųjų. Kiek jėgos leido, visi chorai atvyko puikiai pasiruošę tiek atskiruose pasirodymuose, tiek jungtiniame choro. Vyresnieji dirigentai: Celna, Kiveris, Žukas, Vasiliauskienė ir jaunieji: Kubiliūtė, Levickienė ir Bielikutė buvo, kaip australai sako, "on top". Jie ištraukė iš choro visą, ką galėjo ištraukti. Viršūnę pasiekė muz. ir kompozitorius B. Budriūnas, diriguodamas Adelaidės LITUANIA choro dirigentės G. Vasiliauskienės paruoštą kantatą "Lietuvos šviesos kelio". Australijos lietuviai čia išgyveno dainos grožio ekstazę. Nei vienas lietuviškas kūrinys Australijoje ne-nuskambėjo taip didingai ir įspūdingai kaip ši kantata, diriguojama paties autoriaus.

Genovaitės Vasiliauskienės dvejų metų darbas, paruošiant kan-

leisdama jį Romoje 1974 m. Leidinys 54 puslapių, bet turtingas mintimis. Mokslikai brenęs ir dabar gyvenas Šveicarijoje, prof. Eretas daug išvadų apie Lietuvos situaciją gali deryti, sėdamasis įkvėpino iš Šveicarijos buities.

Dalis šios knygos medžiagos buvo jau anksčiau pasirodžiusi LKM akademijos leidiniuose, dalis tipo žurnaluose, bet ji čia sujungta į darnų vienetą, kuriame įkūnytas logiškas planas. Autorius pradeda nuo trepties prasmės nagrinėjimo, pereina prie

Prof. Juozas Eretas Nuotrauka Vytauto Mazelio

Eretas išeivijos klausimais

JUOZAS PRUNSKIS

Juozas Eretas, IŠEIVIJOS KLAUSIMAS. Išeido Lietuvių katalikų mokslo akademija. Roma, 1974 m., 54 psl.

Alpių kalnų užgrūdintas sportininkas, intelektualiniu darbu visą amžių ugdes minties įžvalgumą, prof. Eretas, nors ateinančiais (1976) metais jau švęs 80 m. sukaktį, tebėra kūrybingas.

Jis vėl mums davė naują leidinį: "Išeivijos klausimai", kurį skaitančiai visuomenei į rankas pateikė produktyvioji Lietuvių katalikų mokslo akademija, iš-

leisdama jį Romoje 1974 m. Leidinys 54 puslapių, bet turtingas mintimis. Mokslikai brenęs ir dabar gyvenas Šveicarijoje, prof. Eretas daug išvadų apie Lietuvos situaciją gali deryti, sėdamasis įkvėpino iš Šveicarijos buities.

Dalis šios knygos medžiagos buvo jau anksčiau pasirodžiusi LKM akademijos leidiniuose, dalis tipo žurnaluose, bet ji čia sujungta į darnų vienetą, kuriame įkūnytas logiškas planas. Autorius pradeda nuo trepties prasmės nagrinėjimo, pereina prie

idėjų sukūrio, kuris supa išeivijos lietuvių ir, išryškines, kad jo kelias turi būti krikščioniškojo humanizmo kelias pereina prie mažųjų tautų bei valstybių reikšmės ir Lietuvos atsikūrimų vilties.

Prof. Eretas mėgsta kalbėti faktais. Paguosdamas lietuvių išeivį, jis primena, kad tremtiniais yra buvę Konfucijus, Platonas, Aristotelis, Mahometas, Mickevičius, Chopinas ir daugybė kitų. Besistengdamas išeivijoje įžiebtį kūrybinę ugnį, jis primena, kad Cha-teaubriandas savo garsųjį veikalą apie Krikščionybės genijų sukūrė būdamas išeivijoje, Londone. Septuaginta buvo išversta išeivijoje — Egipte, Koranas buvo surašytas Medinos egzilyje, Dieviškoji komedija gimė ištremime, Komenijus savo 150 veikalų parąšė, išbloktas iš savo krašto, Poną Tada Mickevičius sukūrė Paryžiuje. Ir mūsų išeiviams svarbu kiek galima daugiau dalyvauti kūryboje.

Prof. Eretas išeivius guodžia ir skatina. Jis primena, kad Europa tapo didžia savo mažaisiais: Atėnais, Sparta, Florencija, Oksfordu, Venecija, Šveicarija. Išeivija, anot prof. Ereto, neturi būti skausmingo lūkuravimo ar dvasinės kapituliacijos tarpsnis, o laiptai į aukštesnį kultūros laipsnį. "Būti kitiems traša — nėra mūsų paskirtis". Prof. Eretas drauge perspėja apie didžiąją mūsų išeivijos daliai gresiančių pavojus: "Kitas emigracijas žlugdė bėdos, neturtas, alkis, mums gi, paradoksiškai, pavojus gresia nuo

migdančio gėrbūvio, nuo užliūliuojančio pertekliaus. "Liūdna, jei mūsų gabumus vilgo skausmo ašaros, bet dar liūdniau, jei juos aptaško pertekliaus taukai".

Visas leidinys parašytas suglaustai, sakiniai išmąstyti, tuščiažodžiavimų nėra. Priešingai, Eretas pasižymi plačiu įžvalgumu. Pvz. įdomiai jo perteikiama emigracijos tarpsnių skalė: 1. Stipri emigracija, gyva tėvynėje igautomis jėgomis; 2. Keliui atgal esant užblokuotam, takui pirmyn svetimame krašte lėtai atsiveriant, emigracija rūdija nusiminime ir ima kriksti; 3. Senesniems mirstant, jaunieji ima suk-

ti asimiliacijos keliu; 4. Nykimo kely ant emigraciškos buities užverčiamas paskutinis akmuo. Šitaip suformulavęs sociologų pateikiamą išeivijos likimo aptarimą, Eretas sukyla prieš gėdingą išnykimą, tardamas, kad "nei tautos, nei jų emigrantiškos dalys nemiršta, jei jos pačios nenori mirti". Ir tai paremia žydu, airių, armenų pavyzdžiais, net ir pačių, dar Vytauto kryžiuočiams užrašytų, žemaičių išvermingumu.

Prof. Eretas yra pažangus. Jis dvasinių vertybių siekia ir žemę (Nukelta į 7 psl.)

EKSKURSIJA Į LIETUVĄ

Išvyksta KOVO 27 dieną — grįžta BALANDŽIO 3 dieną
IŠ BOSTONO IR NEW YORKO

Kaina tik \$690.00

Prie šios grupės galima jungtis iš kitų miestų su papildomu mokėsiu; pav. vykstantiems iš Chicago — \$119.00
iš Clevelando — \$84.00 daugiau

GRUPEJE DALYVIŲ SKAICIUS RIBOTAS — NESIVELUOKITE!

Kelionės į Lietuvą šiais 1975 metais prasideda GEGUZES mėnesį
Patartina registruotis iš anksto. Kreipkitės į:

TRANS-ATLANTIC TRAVEL SERVICE

393 West Broadway
South Boston, Mass. 02127
Telefonas: (617) 268-8764

Savininkė: ALDONA ADOMONIENE

We're celebrating 1975 with more interest

Standard Federal Savings is happy to announce a new 7% per annum, 6 year, \$1,000 minimum certificate account.

All Standard Federal certificates are issued in minimum amounts of \$1,000. Your savings in either a passbook or certificate account are insured up to \$40,000 by the Federal Savings and Loan Insurance Corporation.

For over 65 years, Standard Federal Savings has been the financial center of Chicago's Southwest side serving people with integrity, faith and trust.

7 3/4% CERTIFICATE ACCOUNTS *
6 Year Maturity
YIELD INCREASE TO 8.17%
on interest accumulated for 1 year
Yearly

7 1/2% CERTIFICATE ACCOUNTS *
4 Year Maturity
YIELD INCREASE TO 7.90%
on interest accumulated for 1 year
Yearly

6 3/4% CERTIFICATE ACCOUNTS *
30 Month Maturity
YIELD INCREASE TO 7.85%
on interest accumulated for 1 year
Yearly

6 1/2% CERTIFICATE ACCOUNTS *
1 Year Maturity
YIELD INCREASE TO 6.81%
on interest accumulated for 1 year
Yearly

5 3/4% CERTIFICATE ACCOUNTS *
90 Day Maturity
YIELD INCREASE TO 6.02%
on interest accumulated for 1 year
Yearly

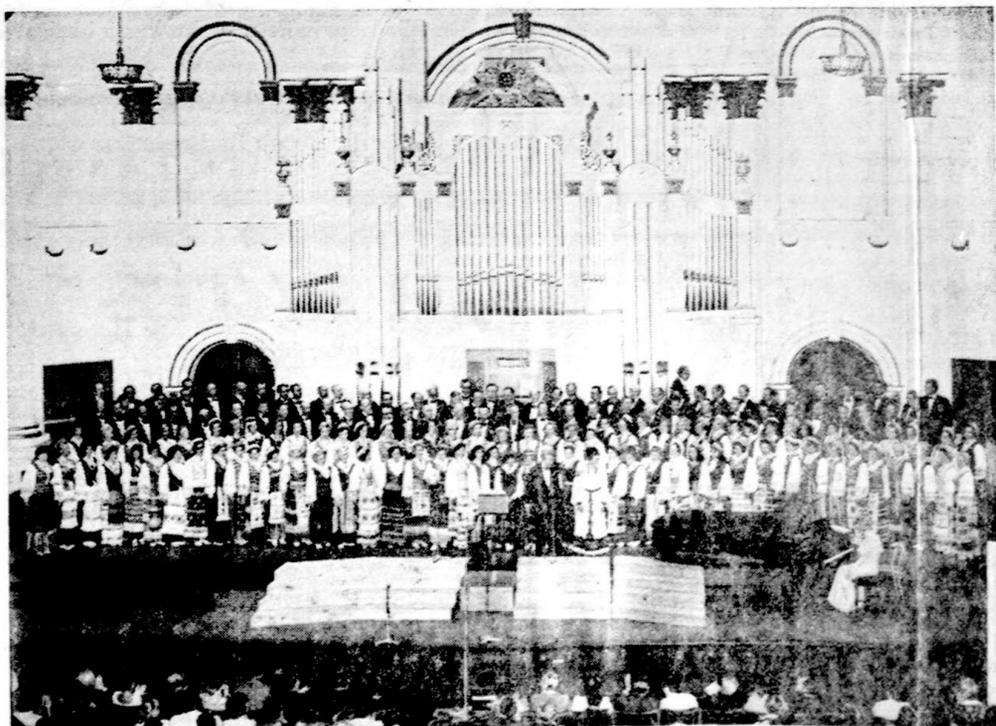
5 1/4% PASSBOOK SAVINGS *
Interest Paid To Date of Withdrawal
YIELD INCREASE TO 5.39%
on interest accumulated for 1 year
Yearly

Your savings in either a Standard Federal passbook or certificate account are insured up to \$40,000 by the Federal Savings and Loan Insurance Corporation.
* All certificates are issued in minimum amounts of \$1,000. A substantial interest penalty is required for early withdrawal.

4192 Archer Avenue (at Sacramento)
Chicago, Illinois 60632 — 847-1140

Monday, Tuesday, Thursday,
Friday - 9 a.m. to 8 p.m.
Saturday - 9 a.m. to noon
Wednesday - No Business Transacted

Australijos lietuvių dainų šventė Adelaidėje 1974 m. gruodžio 29 d. Priešakyje atlikto kantatos "Lietuvos šviesos kelio" autorius ir dirigentas Bronius Budriūnas su choro dirigente ir soliste G. Vasiliauskienė (dešinėje). Už jų — jungtinis Australijos lietuvių choras. Prie fortepijono Nemira Masiulytė.

Nuotr. A. Budrio

Nauji leidiniai

• **ŽURNALISTIKA.** Redagavo Juozas Prunskis. Išleido Lietuvos žurnalistų sąjunga. Pagrindinis šio leidinio rėmėjas yra prel. Juozas Karalius, paaukojęs 1000 dol. Kalbą lygino Stasys Barzdukas. Viršelis Vytauto O. Virkau Tiražas 1000 egz. Spausdino "Draugo" spaustuvė. Leidinys kietais viršeliais, iliustruotas straipsnių autorių nuotraukomis, 292 psl., kaina 10 dol., gaunamas "Drauge".

Redaktoriaus pratarmėje, be kita ko, sakoma:

"Mūsų tautai pergyvenant sunkiausią vergijos naktį, žinant kokia svarbi pagalba gali būti viešoji opinija, norisi, kad kuo daugiau mūsų studijų įdomio jaunimo, turinčio palinkimą į žurnalistiką, pasuktų tuo keliu ir kad jiems tam reikalui būtų parūpinta ir spausdintos medžiagos — praktiškas vadovas.

"Buvo nusistatyta veikalų sudaryti kolektyvinį, pakviečiant atitinkamoje šakoje pasižymėjusius žmones, dažniau besireiškiančius spaudoje. Buvo nelengva šio leidinio bendradarbiams išlaviruoti, kad medžiaga nebūtų per daug abstrakti pirmuosius žingsnius žurnalistikos viešleliais bežengiantiems ir nebūtų per daug primityvi toje srityje daugiau patyrusiems. Buvo bandoma leidinį sudaryti taip, kad jis būtų naudingas ir vieniems ir kitiems.

"Leidiny dalyvauja 30 autorių su 32 straipsniais ir vienu humoristiškai poetiniu žodžiu laikraštiniui. Nebuvo siekiama paruošti sausą vadovėlių griežta prasme. Jų angli kalbą įkertantiems mūsų jaunesiems laikraštiniams yra gausu. Norėjosi pasidalyti lietuvišką žurnalistikos patirtimi, dėl to šis leidinys yra lyg kokia žurnalistikos chrestomatija".

Štai kas ir apie ką čia miniamam leidynei rašo: J. Vaišnys, S.J. "Žurnalistų sąjūdas", J. Prunskis "Laikraštinių archyvų", St. Barzdukas "Laikraštinių lietuvių kalbos stiliaus gairės", J. Masilionis "Rankraščių paruošimas ir korektūrų taisyms", V. Būtenas, "Rankraščių amerikiečių dienraščiuose", A. Pužauskas "Zinia ir jos sudarymas", J. Janušaitis "Korespondentas ir korespondencija", V. Būtenas "Reportažas", J. Prunskis "Interview", A. Nakas "Kelionių aprašymai", K. Cerkeliūnas "Sporto apžvalgos", A. Liulevičienė "Organizacijų skyriai laikraštyje", S. Semėnijos "Filimų recenzijos", V. Jakubėnas "Muzikos kritika ir recenzijos", A. T. Antanaitis "Apie knygų recenzavimą ir kritiką", M. Šileikis "Meno kūrinių aptarimas", J. Blekaitis "Kaip aptariama dramų vaidinimą", A. Baronas "Beletristika periodi-

koj", L. Andriekus "Poezija tremties periodinėje spaudoje", A. Baronas "Laikraštinių humoras", A. Gustaitis, "Humoristinė žurnalistika tragedija", D. Brazytė-Bindokienė "Okupuotos Lietuvos spaudos panaudojimas", Br. Raila "Vedamieji ir kiti straipsniai", P. Jurkus "Laikraščių iliustravimas", J. Dovydenas "Foto žurnalizmas", Pr. Gaida "Kaip redaguojamas savaitraštis", J. Kojelis "Žurnalo redagavimas", V. Kasniūnas "Spaudos technika, laikraščio lauzymas", K. Pugevičius "Elektroninis žurnalizmas", V. Rastenis "Spaudos etika", A. Ostas, "Copyright — autoriaus teisių apsauga", St. Pieža "Kaip su lietuvių žiniomis patekti į amerikiečių spaudą", V. Alantas "Lietuvių žurnalistų sąjungos istorinė apžvalga".

• **LITUANUS, Volume 20, Number 4, Winter 1974.** Lithuanian Quarterly. Žurnalo redakcijos ir administracijos adresas: LITUANUS, 6621 S. Troy, Chicago, Ill. 60629. Metinė prenumerata (keturių numerių) \$8.00. Žurnalą numeris po numerio pakaitomis redaguoja šie redaktoriai: J. A. Račkauskas, Antanas Klimas, Tomas Remeikis ir Bronius Vaškevičius. Čia minimas numeris yra redaguotas J. A. Račkausko. Žurnalas anglų kalba yra leidžiamas Lithuanus Foundation, Inc. Lituanus administruoja ir visus kitus jo leidimo praktiškuosius reikalus tvarko, šiam darbu didžiai pasižėsdamas, Jonas Kučėnas.

Štai, ką randame šiame 1974 metų Lituanus komplekto paskutiniame numeryje: Balyš Sruoga "Forest of the Gods" (Translated by Aušrinė Byla); Adam Kantautas "Lithuanian Materials in United States and Canadian Libraries and Archives"; John P. Balyš "Lithuanian Materials Available in The Library of Congress"; Franz G. Lassner "Baltic Archival Materials at The Hoover Institution on War, Revolution, and Peace"; Vytautas Nakas "The Music of Lithuania—A Historical Sketch". Žurnalo dokumentų skyriuje: "National and Religious Protest in Lithuania: From the Underground Chronicle of the Catholic Church in Lithuania (Part Three).

Naujų knygų skyriuje recenzuojama: R. von Thadden, G. von Pistohlkors and H. Weis, eds., Das Vergangene und die Geschichte: Festschrift fuer Reinhard Wittram zum 70. Geburtstag (Earl W. Jennisson, Jr.); Encyclopedia Lituanica, Vol. III (Antanas Klimas); Algis Rukšėnas "Day of Shame" (Antanas Klimas).

Gale pridėdamas viso 1974 metų Lituanus komplekto turinys (Index).

• Elena Juciūtė, PEDOS MIRTIES ZONOJE. Išleido L. S. S. T. Simo Kudirkos kuopos New Yorke sudarytas specialus komitetas. Viršelis ir vinjetės piešė P. Jurkus. Tekstą surinko Immaculata Press, Putnam, Conn. Spaudė lietuvių pranciskų spaustuvė Brooklyne. Knyga išleista 1974 m., tiražas 1,500 egz., 544 psl., kaina 10 dol., gaunama ir "Drauge".

Knygos aplanko parašėte sakoma: "Visoje prisiminimų literatūroje apie bolševikinius kalėjimus, Sibiro vergų stovyklas ir tremtį ši knyga daug kuo išskiria iš kitų knygų. Jos autorė buvo matematikos mokytoja gimnazijoje, tai ir ši knyga parašė matematiniu tikslumu. Ji ramiai pasakoja įvykius, ramiai aprašo šurpūs žmonių kančias, didelius vargus. Retai kur susijaudina ir išsilieja į sentimentalumą. Autorė turi ir beletristinį talentą".

O pati autorė savo įžangos žodyje taria: "Ne kiekvienas gali būti rašytoju, bet liudininku gali būti kiekvienas, kuris matė, girdėjo, pergyveno tai, ką nori paliudyti. Tos minties vedama, ėmiausi rašyti atsiminimus iš savo pragyventų ilgų metų sovietinėje vergijoje. Patekusi į laisvą pasaulį, jaučiu pareigą kalbėti už pavergtą lietuvių tautos dalį, taip pat ir už kitus, kenčiančius sovietinę priepaūdą. Tėbūna šios knygos eilutės dar vienas šauksmas už nutildytuosius, kurie patys negali kalbėti".

Autorės pergyvenimai pačioje knygoje suskirstyti į dvi dalis. Pirmoji dalis apima II-jo pasaulinio karo pabaigą Lietuvoje, autorės areštą, gyvenimą Lukiškių kalėjime, Vilniuje, įvairiuose Sibiro kalėjimuose, kol autorė amnestuota 1956 metais grįžta Lietuvai. Antroji dalis apima autorės gyvenimą Lietuvoje 1956-1966 m., jos pasirengimą kelionei į JAV ir pačią kelionę.

• Antanas Smetona, PASAKYTA PARASYTA. Kalbos ir pareiškimai. II. 1935-1940. Sudarė Leonas Sabaliūnas. Spausdinti parengė Vincas Rastenis. Išleido Lietuvos Enciklopedijos leidykla su L.S.T. Korp. Neo-Lithuanica filisterių kolektyvu 1974 m. Kongreso bibliotekos katalogo kortelės numeris 74-84774. Knyga kietais viršeliais, didelio formato, 350 psl., kaina \$10.00, gaunama ir "Drauge".

Anot knygos sudarytojo Leono Sabaliūno: "Šiame antrajame A. Smetonos kalbų rinkinyje susikaupę šimtas ir vienas tekstas. Tai ir bus bene viskas, kas tame pusšesčių metų laikotarpyje jo viešai pasakyta ir parašyta".

Kalbos pagal savo temas ir paskirtį knygoje suskirstyta į šiuos skyrius: Tautiška linkme, Savojoj valstybėj, Ginklo ir dvasios jėga, Gynybos ir kultūros talka, Jaunimo prakilniosios viltys, Sukaktis mintim, Mūsų nuopelninėjėji, Visokiomis progomis.

• Juozas Eretas, IŠEIVIJOS KLAUSIMAI. Išleido lietuvių katalikų mokslo akademija, Roma, 1974. Leidinys didelio formato, 56 psl.

Knygos pratarėje autorius, be kita ko, rašo: "Ivairiomis progomis turėjau galimybę išdėstyti savo mintis išėiviijos klausimais. Dalis tų paskaitų buvo atspausdinta L. K. M. Akademijos leidiniuose. Paskui tos paskaitos buvo išspausdintos žurnaluose, iš kurių buvo padaryti atspaudai. Kadangi šiandien tie žurnalai sunkiai prieinami, o atspaudai išsėmi, nutariau — atsiliepdamas į tam tikrus pageidavimus — išleisti bent trejetą tų paskaitų vienoje brošiūroje."

O tos trijų paskaitų temos yra tokios: Tremtis — praeikimas ar uždavinsys; Tremties

lietuvius idėjų skuryje; Mažosios tautos bei valstybės ir jų reikšmė Europai. Visos temos vėl savo ruožtu skirstomos į daugybę skyrių ir poskyrių. Pavyzdžiui, čia supinėtoji trečioji tema dėstyne skirstoma į tokias tris dalis: Europa — nuostabus gamtinių optimizmų rinkinys; Mažųjų tautų bei valstybių vaidmuo; Ketvirtoji Lietuva.

Žinant puikų autoriaus rašymo stilių, šias tris prof Juozo Ereto temas skaityti yra ne vien nauda, bet ir tikras malonumas.

• Antanas Vaciulaitis, STEN DHALIS LIETUVOJE. Atspaudas iš L.K.M. Akademijos "Suvažiavimo Darbu" VIII tomo (201 — 218 psl.). Išleido Lietuvos katalikų mokslo akademija 1974 m. Romoje.

Straipsnis daugeliu atžvilgiu tiek literatūri, tiek istorikui labai įdomus, atidengiantis ypač mums beveik nežinotų dalyku. Atspaudas priedai: Iš Stendhalio laišku; Literatūra; straipsnio santrauka prancūzų kalba.

• Dr. Stasys A. Bačkis, SOVIETŲ SAJUNGOS LAIKYSENA NACIJŲ, TAUTYBIŲ BEI LIETUVOS ATZVILGIU. Atspaudas iš L.K.M. Akademijos "Suvažiavimo Darbu" VIII tomo (435—455 psl.). Išleido Lietuvos katalikų mokslo akademija 1974 m. Romoje.

Straipsnio tema nagrinėta plačiu mastu, tačiau detalėse yra labai preciziška, aiški, tiksli ir įžvalgi. Gale duodamas net daugiau trijų puslapių panaudotos literatūros sąrašas.

• LAISKAI LIETUVIAMS, 1975 m. sausio Nr. 1. Lietuvių jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaguoja Juozas Vaišnys, S.J. Administruoja Petras Kleinotas, S.J. Viršelis — Algirdo Kurausko. Skyrių vinjetės — Jūrėtės Eidukaitės. Metinė prenumerata 6.00 dol. Redakcijos ir administracijos adresas: 2345 W. 56th St., Chicago, Ill. 60636.

Šį kartą rašoma apie šventuosius metus, apie žinomą anglo katalikų rašytoją Hilaire Belloc (1870-1953) ir kt. Puspilpai papuošti meniškoms nuotraukomis.

• MEDICINA, 1974 m. Nr. 2 (47). Pasaulio lietuvių gydytojų sąjungos žurnalas. Žurnalas išėina tris kartus metuose. Vyriausias redaktorius — Kazys Pemkus, M.D., 1022 Beau Brummel Drive, Sleepy Hollow, Ill. 60118. Administruoja L. Dargienė, 10326 Kipling St., Westchester, Ill. 60153. Žurnalo metinė prenumerata 10.00 dol.

Redaktoriaus vedamuoju minima mūsų egzodo 30 metų sukaktis, toliau rašoma apie mediciną Didžiojoje Lietuvos Kunigaikštijoje, apie širdies ir plaučių atgaivinimą, apie mediciną okupuotoje Lietuvoje. Informacijomis ir nuotraukomis plačiai liečiama mūsų gydytojų visuomeninė, kultūrinė ir profesinė veikla.

• AKIRACIAI, 1974 m. spalio mėn. Nr. 9. Atviro žodžio mėnraštis. Leidžia Viewpoint Press, Inc., 6821, S. Maplewood Ave., Chicago, Ill. 60629. Šio numerio redakcija: D. Bielskus, K. Drunga, L. Mockūnas, G. Procuta, Z. Rekašius, dr. T. Remeikis, dr. E. Vaišnienė ir H. Zemelis. Metinė prenumerata 6.00 dol.

Naujam numeryje, be kita ko: "Lietuvių literatūros istorijos" (Prano Naujokaičio) pirmojo tomo recenzijos tęsinys ir pabaiga; pokalbis su Jonu Boguta ir Terese Pautienūte - Bogutiene apie kultūrinės vakaronės ir Poezijos parvasarį Chicagoje, o taipgi aktorės Nijolės Martinaitytės nuomonė apie šį praėjusių metų spalvingąjį renginį.

ČECHOVO NOVELĖS CHICAGO TEATRE

Besidomintieji literatūra galėtų atkreipti dėmesį į Forum teatre, 5620 S. Harlem, Summit prie Chicagos, statomą "The Good Doctor". Tai iš A. Čechovo novelių sudaryta vienuolikos gabalų scenos mozaika, perpinta humoru, bet ir socialine mintimi. Pavaizduojamas pats rašytojas, bespasakojas apie savo kūrybos vyksmą. Toliau — scenos vaizdeliai: pataikūnas valdininkas ir ministeris, skriaudžiama guvernantė, dvasiškis pas dantu gydytoja, pavėluota senelių laimė, suvedžiojimas, skenduolio drama, kandidatės į vaidybą audicija, beginklis tvarinys ir kt. Vaizdeliai prasmingi, gal tik paskutinis turi kiek amerikoniškai publikai taikomos laisvumo. Inscenizavimą sumaniai paruošė Neil Simon, muzika P. Link. Režisuota vieno iš gabaliukų Chicago režisieriu W. Pullinski.

Aktoriai profesionalai: M. Nussbaum laimėjęs Jefferson premiją kaip geriausiai pasirodęs scenoje, vaidinąs ir televizijoje; F. Galati — dėsto dramą North-sesterm universitete, yra dėstęs vaidybą Goodman teatre, Roosevelt universitete; Bob Thomson — 27 m. dėstęs dramą Rosary kolegijoje; jiems geros partnerės — dvi įgudusios aktorės Pat Fraser ir Nancy Leonard. Pastatymas ne eilinis.

MOKSLININKO ŽODIS

Amerikietis mokslininkas, filosofas Russel Kirk pareiškė, kad "didžiausias tvarkos veiksnys, kokį pasaulis kada žinojo, yra katalikų Bažnyčia". Pats R. Kirk atsivertė į katalikybę po II Vatikano susirinkimo ir sako, kad tai padaręs palaipsniui, įsitikindamas jog čia yra tiesa.

SKIEPAI PRIEŠ PLAČIŲ UŽDEGIMĄ

Ohio universiteto mokslininkai dr. N.L. Somerson ir V.V. Hamparian skelbia išradę skie-

pus, kurie apsaugo nuo vienos rūšies plaučių uždegimo ("walking pneumonia")

NAUJA KOLEGIJA

Grupė katalikų pedagogų Chicagoje planuoja steigti naują Kard Newman vardo kolegiją, kuri būsianti nauja savo auklėjimo metodais. Iniciatoriai yra įsiregistravę Manresa Educational Corp. vardu. Vienas jų vadovų yra Lojolos univ. prof. kun. R. V. Schoder.

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MEGĖJAMS

Daug autspausite pirkdami čia įvairių firmų foto aparatų bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant paskaitas vis reikmenis ypatingai pigiai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmad ir ketvirtad. vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Tel. Prospect 6-8998
Chicago, Illinois, 60629

A. T. VERAS

LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBĖS

Pardavimas ir taisyms

2646 W. 68th St.,

Tel. Republic 7-1341

PETE'S AUTO REPAIR

Čia daroma Motor tune-up, Motoro, stabdžių, vairo ir automatinų transmisijų remontas. Starteriams ir alternatoriams duodamos ilgalaišės garantijos.

PETRAS PIŠNYS, savininkas

6211-15 S. Damen Ave. Tel. 737-3988

Skrendame visi kartu į Europą!

1975 m. birželio 19 - liepos 4 d.d. yra rengiama JAV ir Kanados lietuvių ekskursija į Europą. Bus aplankyta Vokietija, Šveicarija, Italija.

Kelionė yra turtinga ir įdomi. Kadangi tikimasi didelio keliautojų skaičiaus, tad ir kaina žema — 789 dol. asmeniui skrendant iš New Yorko (gyvenant dviems kambaryje). Kaina įskaito viską: kelionę lėktuvais ir autobusais, viešbučiai visam laikui, pervežimai iš aerodromų į viešbučius ir atgal, įdomiųjų vietų lankymas visuose kraštuose, pusryčiai ir pietūs kiekvieną dieną, patarnavimo mokesčiai ir taksai, angliškai arba lietuviškai kalbą kelionės palydovai ir vadovai, bagažų pemešimai, visos kelionės suplanavimas ir dokumentų paruošimas.

Šią kelionę organizuoja Pasaulio Lietuvių Katalikų Bendrija ir Kunigų Vienybė. Techniškus kelionės reikalus tvarko:

"VYTIS" — 2129 Knapp St., Brooklyn, N. Y. 11229 — Tel. (212) 769-3300

Dėl platesnių informacijų kreiptis į šią agentūrą.

5 1/4% HIGH RATES 7 1/2%
PAID QUARTERLY AT
BRIGHTON FEDERAL
SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
HIGHEST RESERVES
4071 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
TEL: LA 3-8248
(WEST OF CALIFORNIA AVE.)

PASSBOOK ACCOUNTS PER ANNUM
INSURED
6 3/4% PER ANNUM 30 months minimum \$5000 or more

PER ANNUM certificates \$5000 or more 4 year min.
FEDERAL HOME LOAN BANK MEMBERSHIP SYSTEM
6 1/2% PER ANNUM \$1,000 or more 1 year min.

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
R. R. PIETRELIWICZ, Pres.
2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

7% Mokomas už 4 m. sertifikatus. Minimum \$5,000
6 1/4% Mokomas už 1 m. sertifikatus. Minimum \$1,000
5 1/4% Mokomas už investavimo sąskaitas

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMCIAMS NUO 1 D.
Dividendi mokami kas 3 mėnesiais.

VALANDOS: ANTRAD. IR PENKTAD. 9 V. P. IKI 12 V. d. TRODAD: UŠDARYTA. PIRMAID IR KETVIRTAD. 9 V. P. IKI 9 V. v.

Kultūrinė kronika

Iš Lietuvių rašytojų draugijos veiklos

Pasinaudodami Lietuvių rašytojų draugijos pirmininko Leonarda Andriekaus laišku, išsintintu draugijos nariams Naujųjų metų progą, vieną kitą informaciją čia teikiame ir mūsų skaitytojams.

Lietuvių rašytojų draugijos valdybą šiuo metu sudaro: Leonardas Andriekus, Jurgis Jankus, Algirdas Landsbergis, Nelė Malalaitė ir Leonardas Zitkevičius.

Deja, ne visi Draugijos nariai beįžengė į 1975-ųjų metus. Nuo mūsų rašytojų būrelio atsiskyrė du iškilūs asmenys — abu LR Draugijos garbės nariai — Juozė Augustaitė-Vaičiūnienė (1974. II.28) ir Juozas Brazaitis (1974. XI.28). Vaičiūnienė — poetė lyrikė šioje žemėje nuolat gyvenimo kūryba ir ją praturtino mūsų poezija. Brazaitis — literatūros analitikas bei kritikas, kokio dar nesame turėję. Abu jie ramiai nužengė į kapą, įsitikinę, jog atliko savo misiją tautai.

Šiaip 1974-ji nenuslino snaudulio zenkle. Draugijos nariai, kiek įgalėdami, reikėsi literatūroje ir kitose srityse. Valdyba vykdė savo ryžtą — kelti viešumon Draugiją, kaip pagrindinį kultūrinį veiksnį tremty, ir jai visur tinkamai atstovauti. Nebuvo žymesnio lietuvių suvažiavimo, kur asmeniškai arba raštu nebūtų dalyvavę. Nevengti atvirai pasisakyti ir svarbiausios tautos reikalais. Rašytojų draugijos vardu buvo pasiūti memorandumai Australijos ir Naujosios Zelandijos ministeriams pirmininkams, protestuojant dėl Lietuvos de jure pripažinimo Rusijai. Draugijos sielvarė dėl Lietuvių Bendruomenės skaldymo Amerikoje pirmininkas gruodžio 7 d. išreiškė Vlko seimo bankete Bostone.

Praėjusieji metai taipgi minėtini ir valdybos asmeniniams kontaktams su Draugijos nariais. Dėl begalinių nuotolių negalint besišaukti visuotiniuose susirinkimuose, valdyba yra nutarusi ruošti sritinius susirinkimus. 1974 metais jų įvyko penki, visur asmeniškai dalyvaujant Draugijos pirmininkui, būtent: Montrealyje, Čikagoje, Montrealyje, Clevelande ir New Yorke. Los Angeles apylinkėje gyvena 11 lietuvių rašytojų. Su jais susitikimas įvyko bal. 7 d. Alės Rūtos ir Edmundo Arbūmose Santa Monica mieste. Be rašytojų, ten dalyvavo ir kitų menų atstovai bei žymesnieji kultūrininkai. Buvo literatūros vakaras, diskusijos, vaišės, pokalbiai. Čikagoje mūsų rašytojų gyvena bent dvigubai, kaip Los Angeles. Proga susirinkimui pasiūlė "Poetizijos pavasario" šventės su įdomia filmine programa, paskaita, literatūros vakaru ir pamaldom už mirusių rašytojus. Susirinkime vieningai dalyvavo visi rašytojai — priklausą ir nepriklausą Draugijai. Montrealyje rašytojus subūrė Akademinių, sambūrio Vinco Krėvės vardo premijos įteikimas Liūnei Sutamai spalio

6 d. Buvo iškilmingos vaišės viename iš gražiausių miesto viešbučių ir jauki akademine programa. Atsilankė ir patį laureatė iš Čikagos. Rašytojų Montrealyje yra vos keli. Malonu buvo su jais užmegzti glaudesnę asmeninį kontaktą. Clevelande taipgi mažai tėra mūsų narių — vos trys. Ten nuvykti Draugijos pirmininką pastūmėjo skauciu veikėjos D. Kesinaitės mirties dešimtmetis, kurio programoje pirmininkui teko dalyvauti. Po programos buvo jam suteikta maloni proga pasimatyti su vadovaujantysis šio miesto kultūrininkais ir išgirsti jų nuomones apie literatūrą bei pačius rašytojus. Susirinkimas New Yorke gruodžio 14-tą rišosi su Jono Aisčio mirties minėjimu. Visuose tuose susitikimuose buvo liesti įvairūs rašytojų draugijos reikalai, ypač gi trisdešimtmečio minėjimas nuo jos atgavinimo tremty, įvykstant 1976 metais. Susitikimuose taip pat išryškėjo Draugijos narių solidarumas, nuosirdumas ir įvertinimas valdybos trūso. Surinktas kelionės pastabas bei sugestijas dabar valdyba stengiasi pritaikinti veiklai.

Lietuvių rašytojų draugijos premijos, kurios mecenatas yra Lietuvių fondas, iškilmingas įteikimas Juozui Kralikauskiui už romaną "Tautvilą", praėjusią vasarą buvo atliktas Kennebunko prie 28 d., kur susitelkia šimtai lietuvių atostogautojų. Iškilmeje dalyvavo apie 200 žmonių — vasarotojų ir svečių iš Bostono apylinkės. Iš Toronto buvo atvykęs pats laureatas su žmona, ir jis čia pasakė labai gilia kalbą apie lietuviškos knygos vaidmenį tautai. Iškilme padidino sol. Gino Capkauskienės šaunus koncertas, po kurio visi publikai buvo suroštos vaišės. Šis premijos įteikimas pasižymėjo gausiu rašytojų, dailininkų, muzikų ir kultūrininkų dalyvavimu. 1974 m. knygos vertinti komisija tikimasi sudaryti Čikagoje.

Trisdešimt metų Draugijos gyvavimo minėjimas dar nėra pilnai išryškėjęs. Apie tai tartasi visuose sritiniuose susirinkimuose. Bendra nuomonė — neleisti atskiro literatūrinio almanacho ar antologijos, o pasitenkinti informaciniu leidiniu, kur būtų iškelta Draugija ir apibūdinti rašytojai. Tai priimtinas planas, tik sunku surasti redaktorių ir lėšas. Verta visų dėmesio, jog šiemet taip pat ir kultūros žurnalui "Aidams" suėjo trisdešimt metų. Žurnalas per visą tą laiką uoliai puoselėjo literatūrą.

Mums įdomi staigmena yra žurnalo "Kontinent" pasirodymas Berlyne. Jis, gimęs Solženicino iniciatyva ir leidžiamas disidentų intelektualų, eis šešiomis kalbomis. Lietuviai rašytojai paties Solženicino kviečiami jame bendradarbiauti. Atrodo, jog čia bus išsipildęs net kai kurių mūsų siūlytos traukimas "išelti ir platesnis vandenį". LRD valdyba laiške redaktoriui Vladimirui Maksimovui yra pažadėjusi pilną kooperaciją. Lietuviai rašytojai ir visi literatūros bičiuliai skatinami tą žurnalą sau prieinamiausia kalba užsiprenumeruoti ir jame bendradarbiauti. Adresas: Kontinent, Verlag Ullstein GmbH, 1000 W. Berlin 61, Lindenstrasse 76, Germany. Ir su pačiu Solženicinu Lietuvių rašytojų draugijos valdyba yra suėjusi ir kontaktą. Paskutinį laišką jam parašė Naujųjų metų išvakarėse, sveikinant ir dekojant, kad jis taip aiškiai pasisakė už tautybių laisvę.

Su kitu tautų rašytojais ryšys palaikomas daugiausia per vicepirmin. Algirdą Landsbergį, kuris būdamas Amerikos egzilių rašytojų pirmininkas ir dėstydamas Newarko universitete literatūrą, tu-

Lietuvių Bendruomenės Brighton Parko apylinkės Čikagoje surengto lietuvių tarmių vakaro finalas Jaunimo centro scenoje sausio 11 d. Iš kairės į dešinę pirmoje eilėje: studentų vokalinio vieneto "Vaiva" vadovas muz. Faustas Strolija, Vacys Petrauskas (džukas), vakaro programos vedėja akt. Zita Kevalaitė-Visockienė, akt. Leonas Barauskas (žemaitis), rengėjų vardu kalba LB Brighton Parko apylinkės pirm. J. Slajus, už jo pasilėpus rašytoja Danutė Brazytė-Bindokienė (kapsė) ir solistė Vanda Panavaitė-Stankienė (aukštaitė), už jų — studentų vokalinio vieneto "Vaivos" jaunimas.

ri tam daug galimybių. Jis savo dažnos kelionės po Europą bei Ameriką taip pat garsina ir mūsų Draugiją. Be to, jis paruošia visus raštus svetimom kalbom.

Aplamai mūsų rašytojų draugija yra labai kolegialus ir tarpusavyje gražiai sugyvenančių narių vienetas, nesenantis, bet vis laikis nuo laiko atsinaujinantis. Ir šiemet tikimasi laimėti bent penkis naujus narius.

ANGLIŠKA KANTO PARODIJA KULTŪRINEJE VAKARONEJE

Ateinančios savaitės Jaunimo centro kavinės penktadienio kultūrinė vakaronė (sausio 31 d.) 8 val. vak. yra skirta kun. Vytauto Bagdanavičiaus paskaitai "Tomo Carlyle Kanto parodija". Kun. Bagdanavičiaus ankstesnis straipsnis "Ivadas į Kanto labirintą", minint šio Karaliaučiaus filosofo 250 metų gimimo sukaktį, buvo atspausdintas "Laiškai Lietuviams" žurnalo 1974 m. 9-tame numeryje. Vakaronėje paskaitininkas nagrinės, kaip praeito šimtmečio anglų rašytojas Carlyle parodijavo šio, iki šių laikų įtakingo, filosofo mąstymus. Tai bus lyg ir 250 metų nuo Kanto gimimo sukakties užbaigimas. Vakaronė rengia ir visus kviečia Lietuvių katalikų mokslo akademijos Čikagos židiny.

DAIL. P. GALAUNES GIMTADIENIS

Grafikas, meno istorikas ir muziejininkas Paulius Galaunė šiemet sulaukia 85 m. amžiaus. Gimęs 1890 m. sausio 25 d. Pageležiuose, Ukmergės apskr. Meną studijavo Petrapily, ten dirbdamas su lietuvių draugijomis ir dalyvaujamas lietuvių spaudoje. Grįžęs į Lietuvą, dėstė pabūgą Vilniaus gimnazijoje, buvo komandiruotas į Rusiją grąžinti išvežtų kultūros turtų. Nuo 1921 m. Valstybinio muziejaus direktorius, 1922 m. Švietimo ministerijos valdininkas meno reikalams, Meno mokyklų dėstytojas. Gilinot studijas Paryžiuje. Nuo 1924 m. Čiurlionio galerijos vedėjas. Dėstytojas universitete. Perkėlus Čiurlionio galeriją į Vyt. Didžiojo muziejų, paskirtas Kultūros muziejaus direktoriumi ir muziejaus tarybos pirmininku.

Ruošė lietuvių liaudies meno parodas Švedijoje, Norvegijoje, Danijoje, Paryžiuje, New Yorke. Vienas iš Liet. Meno kūrėjų, drąsios steigėjų ir vadovų. Pirmųjų bažnytinio meno parodų iniciatorius, vienas iš bažnytiniam menui globoti drąsios steigėjų. Knygų iliustratorius, autorius meno klausimais knygu: Lietuvos kryžiai, Senoji tapyba, Ex librisai Lietuvoje, Lietuvių liaudies menas, Lietuvių liaudies skulptūros problemos ir k. Paruošė albumus: Medžio dirbiniai, Keramika, Skulptūra, Grafika, Tapyba. Išleido atsiminimų knygą — Muziejininko novelės.

"NAKTIS" SU ĮVAIRIAIS KEISTUOLIAIS

(Atkelta iš 2 pusl.)

vadovų rankose jaunieji vaidintojai išmoka scenoje su pasitikėjimu kalbėti lietuviškai. Imkime Vidimantą Ažuolaitį basakioje hipio Mantauto rolėje. Vietomis dar kuklus, vaidybiškai neapgenėtas, Ažuolaitis debituodamas ir spektaklį įnešė patį gaviausią broožą — savo nekaskdienę, įdomią asmenybę. Todėl jo hipis išėjo, nors nedakeptas, — sceniškai patrauklus.

Neblogą įspūdį padarė ir kita jauna žvaigždė — akla tėvą Arnoldą vaidinęs Rimantas Žukas. Balso jam netrūko, tik gal per greitai (kulkosvaidiškai) šaudė savo "maironišką" išmintį. Vargu ar iš viso Žukui reikėjo užkrauti seno žmogaus vaidmenį: gi Los Angeles nesusėdėjoje yra būrys vaidinti trokštančių senjorų. Juos įvedus scenon, susitaupyti pastangos grimu ir kitais būdais sendinti jauną žmogų.

Danutė Barauskaitė, jau anksčiau gražiai pasirodžiusi keliuose pastatymuose, vaidino Mantauto drauge Liepą: nėščią, nors dar labai vaikišką, nuo meškiuko negalinčią atsiskirti mergeitę. Barauskaitė vykusiai įsiliejo į savo švelnų vaidmenį.

Raisai Urbanienė Gytės personažas tiko puikiausiai, nes panašias roles ji yra vaidinusi anksčiau. Ji moka pavaizduoti hedonistinį lengvabūdiškumą. Judri, žaisminga, su gera balso didekija. Gal tik jausminės reakcijose stigo natūralumo. Tuos staigius perėjimus iš taikios būsenos į šauksmingą isteriką ar verksmą gyvenime moterys kitaip suvaidina. O gal aš klystu?

Viltis Jatulienė vaidino Gytės seserį Daivą — sunkaus darbo, girtuoklio vyro ir aplamai sunkaus gyvenimo išankintą moterį. Prisimenant Jatulienės puikią vaidybą "Paskutiniame piknik", dabar pasigėsta vientiso, išbaigto paveiklo. Daivos elgsnė jos nepakankamai išreikštas jos gyvenimo traūzmas. Šiaip Jatulienės miela Hausyitis: temberas ir tarsena meloniai paglostos ausį.

Jaunam Sambirio veteranui Manfredui Prišmantui teko butelį mėgstamo Daivos vyro vaidmuo. Tai tkras sužalotas žmogus, pakvaišęs muzikas, sergąs keičiausiomis "Nakties" iluzijomis. Vis dėlto iš jo tryksta energija. Viename kailyje jis "kovoja" prieš pasaulio milžinus, iš revolyvio šaulio į praskrendančius lėktuvus, kuria pasaulinio masto simfonija, mautkia degtinę ir myli moteris. Prišmantas savo asmeniškoms galiomis gabiai suliedino Sigitos personažą. Tiesa, kai kur jis buvo daugiau panašus į sveikai besiblaškančią sportininką, negu į žmogų, kamuojamą pamišėliškų

vizijų, alkoholio ir sėdėjimo prie pianino.

Savo vaidmenį labai gerai perprato Stasė Pautienienė, užtikrintai suvaidindama rūpestingą, motinišką Arnoldo žmoną Rožę. Judesiai tiksliai suderinti. Balsas ramus. Galima buvo pajusti jos vidinį pergyvenimą. Anot autoriaus, tai normaliausias charakteris "Naktėje", nors, mano manymu, per daug užgožtas kitų ekscentriškų veikėjų.

Šias pastabas baigiant, norėtusi įžvelgti ir režisūros kryptį. Atrodo, bandyta spektakliui duoti kuo daugiau nūdienės buities spalvų, išryškinti teksto aforizmų turtingumą, sugrotieskinti kai kurias situacijas ir tuo švelniai pasijuokti iš gyvenimo. Siekta sudominti žiūrovą ne veiksmo itampa, bet keistos veikėjų būklės panorama. Žinoma, auditorijai tam ne visada pasinesusi priartai. Žiūrovai pasiliegta tradicinių, melodramatiškų sąskambių, veiksmo užuomazgos, atomazgos, didesnės idealų kaitros, tikro tragizmo, sveiko, sodraus juoko. Kai tuo nėra, įvyksta "skilimas" tarp vienkartinio teatro ir nuo jo "atsiliekančios" publikos. Tiesiog nėra dažnesnių progų, kad galima būtų priprasti prie naujų dramos vingių meniškumo. Anot režisieriaus Miltinio, tik pastoviu, kantriai dirbančiu teatru auklėjamas žiūrovas. O mūsųose apie tai galima tik keistai pasvajoti ir laukti festivalinių dienų.

PROF. ERETAS IŠEIVIJOS KLAUSIMAIS

(Atkelta iš 5 pusl.)

mylėdamas: "verkšlenimą apie žemę 'tą ašarų pakalnę' paliekame atgyvenantiems amžiams". Mums ypač miela konstatuoti, kaip prof. Eretas brangina mūsų kalbą. Jis ir kūryboje lietuvių skatina reikštis lietuvių kalba, nes "naujoje idiomijoje rašantis tebus tik užklydėlis, kuris formuoja svetimus garsus, bet nebeišreiškia savęs"; "jis apleidžia literatūrą, kurioje gali pirmauti ir persikeliai ir kalba, kurioje tegalės bemaunai".

Leidinio patrauklumą pakelia faktas, kad prof. Eretas tebėra ir formos meisteris, mokąs aforistiniu trumpumu ir išradingu skambumu mintį perteikti. Pvz. čia skaitome: Europa yra "tėvyinė mažųjų, pasiryžusių viskam, kas didinga"; "Nacionalizmas yra atgyventų amžių Gloria, yra numirusių Credo ir iš viso yra "mišios", atnašaujamos stabams"; "Tauta turi su meile ugdyti visus savo etninius atspalvius, sakysime, žemaičių atakaklumą, auk-

taičių nuosirdumą, suvalkiečių re- alumą ir dzukelių linksnumą".

Reikia stebėtis prof. Ereto, Sveicaro, turtingu lietuvių kalbos mokėjimu. Skaitant ir gėrintis, užkliūva gal tik vienas kitas ne-taisyklingas provincializmas, pvz., "skaitlingas", kurį leidėjai galė- jo pakeisti "gausiu" ar kitu arti- miu žodžiu. Korektūra rūpestingai žiūrėta, nors vienoj kitoj vietoj klaidelė prasmukusi, bet jų labai nedaug. Keliomis progomis su- kurtas dalykus jungiant į viena, nelengva išvengti pasikartojimų, tačiau čia, sudarius veikalą pagal logišką planą, kartojimų skaityto- jas neaptinka, nebent porą kartų suminėta posakį: "Kiek moki kal- bų, tiek kartų esi žmogus".

Mums ypač viltingai skamba paskutinieji trys leidinio pusla- piai, kur autorius kalba apie bū- simąją Keturtają Lietuvą. Pirmo- jioji Lietuva buvo viduramžių galingųjų valdovų sukurta, ant- roji — unijinė su Lenkija, tre-

čioji — nepriklausomybės laiko- tarpų, o ketvirtoji — naujai at- kursima. Ją autorius taip pavaiz- duoja: "Ketvirtoji Lietuva užtik- rins pilną laisvę: religinę laisvę — ekumeniskumu, politinę — demokratiškumu, kultūrinę — autonomiškumu, socialinę — pil- na socialine apsauga... Lietuva visus savo piliečius įtrauks į kra- što gynimą. Tačiau ji nepasizy- mės militarizmu; ji tuo atžvilgiu įtikimiausiai bus panaši į Svei- cariją, apie kurią sakoma: Ji ne- turi armijos, ji yra armija". Prof. Eretas pramato Lietuvos federa- ciją su kitomis Baltijos respubli- komis.

Rusijos griuvimą jis nelaiko uoščių vilčių fikcija. Kinija — geltonoji rasė sudarys jai mirtiną pavojų. Rusija įeškos atramos Europoje ir Amerikoje ir turės grąžinti satelitams suverenumą.

Apskritai — šis veikalas aktu- galingųjų valdovų sukurtas, ant- roji — unijinė su Lenkija, tre-

FRANK'S TV and RADIO, INC.
3240 SO. HALSTED STREET TEL. — CA 5-7252
RADIO IR STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS APARATŲ
SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

Laidotuvių Direktorai
MAŽEIKA & EVANS
6845 SOUTH WESTERN AVENUE
AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS
TRYŠ MODERNISKOS
MASINOMS VIETA
REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

P E T K U S
MARQUETTE FUNERAL HOME
— TĖVAS IR SŪNUS —
TRYŠ MODERNIOS KOPLYČIOS
2533 West 71st St. Tel. GROvehill 6-2345-6
1410 S. 50th Ave., Cicero TOWNhall 3-2108-09
AIKŠTE AUTOMOBILIAMS STATYTI

E U D E I K I S
Laidotuvių Direktorai
DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
TRYŠ MODERNIOS KOPLYČIOS
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas YARds 7-1741

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

ANTANAS M. PHILLIPS
6307 S. LITUANICA AVE. Tel. YARds 7-340

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNOS
3314 W. 23rd PLACE Tel. VIrginia 7-667
9424 W. 80th STREET Tel. REpublic 7-1211
11023 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4411

PETRAS BIELIONAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAAtyette 8-3873

POVILAS I. RIDIKAS
384 S. HALSTED STREET Tel. YARds 7-191

JURGIS F. RUDMIS
6319 S. LITUANICA AVE. Tel. YARds 7-1158-52

VASAITIS — BUTKUS
446 S. 50th AVE. TEL. GROVEHILL 6-1002

Ilgokai laukta knyga SUKILIMAS
Lietuvos Suverenumui Atstatyti yra jau atspausdinta, dabar išykykloje ir bus neužligo stūnčiama platinti: US, Canada, Australia — po 15 dol. Europos valstybėse — po 13 dol. Pietų Amerikoje — po 12 dol. Gaunama ir pas autorių:

MR. K. SKIRPA
2043 36th Str., SE
Washington, DC, 20020

Užsakymai prenumeratūros tvarka su šiuo skelbimu pasibaigia.
Autorius-Leidėjas

REDAGUOJA ST. SEMENIENĖ. 6507 S. TROY ST. CHICAGO, ILL. 60629. TELEF. 925-5988

GENOVAITĖS KUDIRKIENĖS PERGYVENIMAI, JOS VYRĄ SUĖMUS

Simo Kudirkos drąsus šuošis į laisvę baigėsi jo žvėrišku sumušimu, suėmimu ir nuteisimu 10-čiai metų sunkaus darbo ypatingo režimo stovykloje ir konfiskavimu visos jo nuosavybės.

Praeitą sekmadienį Simas buvo pagerbtas Balzeko Lietuvos kultūros muziejaus Chicagoje kaip iškilusis lietuvis. Ta proga jis antru kartu atsilankė Chicagoje su savo žmona Genovaitė.

Išvakarėse Chicagoje Mokslo ir pramonės muziejaus vadovybė surengė jam pietus iškilmingame kambaryje, kuriame buvo vaizdiniai "Molotovas, Nehru, karalienė Elzbieta II ir kitos garšenybės.

Vakare Balzeko Liet. kult. muziejuje įvyko jo sutiktuvės, kuriose dalyvavo komiteto nariai, mecenatai, organizacijų vadovai. Komiteto pirm. Liusė Dargienė pravedė spaudos konferenciją (smulkiau "Drauge" aprašyta J. Kauno).

— Kaip pasiekė žinia apie savo vyro suėmimą? — paklausiau Genovaitę sekmadienio rytą.

— Buvau pritrunkta, kaip kuolu per galvą. Nuėjau pas Simo viršininką rusą, gyvenantį nuo mūsų Klaipėdoje už 8 km. Jis bandė raminti, gal Simas susipras, atsisakys savo žygio ir jam dovanos, bet į detales nesileido.

— Ką išgyvenot, Simą areštavus?

— Prasidėjo bausis laukimas. Simą užvežė trumpam į Klaipėdą, tada pervežė į Vilnių ir pir-

mą kartą pasimatėm per Kalėdas. Saugumo komitetas pradėjo mane taisyti, iškviesdavo ir kvosdavo, ar buvom susitarę, ką Simas kalbėdavo namie, kokios jo pažiūros.

— O ar žinojot apie jo norą pabėgti?

— Man jo pažiūros seniai buvo žinomos ir jis atvirai su manimi kalbėdavo, bet dėl bėgimo nebuvom susitarę. Tik abu buvom apvarstę, kad tai jo paskutinis išvykimas į jūrą.

— Ar buvotė teisme ir girdėjote jo kalbą ir ar jį perduota teisingai?

— Visas 4 dienas išsėdėjau teisme. Ne tik jo kalba teisingai perduota nuo pradžios iki galo, bet jis dar daug daugiau prikalbėjo. Stipriai. Jis buvo ištikimes, kad jį sušaudys, o geriausiu atveju uždarys į beprotnamį. Jis laukė paties blogiausio — nelaukė švelninimo. Visą mūsų turteklį dar prieš teismą konfiskavo. Atėmė viską, net jo drabužius. Paliko tik 2 lovas, stalą... Kas reikalingiausia...

— Du kartu teisme Simas prašėsi kunigo, — susimąšiusi ramiai tešė Genovaitė, — manydama, jog išgirsias mirties sprendimą. Jis sakė: Leiskit man pasinaudoti konfesine laisve (toks yra okupantų specialus terminas)!

— Ar jis visad buvo toks religingas?

— Visą gyvenimą protingai (patį pabrėžė Genovaitė) reli-

gingas, ne koks fanatikas.

— Ar galėjote siūsti Simui siuntinių?...

— Simuti, Simukai, — šūktelėjo Genovaitė porą kartų, — kada aš tave aplankiau. Ar ne spalio 4?

Ir Simui pritariant, Genovaitė toliau audžia savo kryžiaus kelį: — Simą suėmė 1970 m. lapkričio 23 d. (JAV Padėkos dienoje. St. S.). Per 4 m. kalinimą iš viso teleido jį du kartu man aplankyti ir vieną sykį jo mamytėi. Antrą kartą jį aplankiau 1971 m. spalio 4 Mordavijos autonominėje respublikoje, Potomos mieste. Šalia miesto per 60 km, per visą tą 60 km (dar sykį pabrėžė Genovaitė, lyg kad geriau įsidėmėčiau) pagal geležinkelį iš abiejų pusių tęsiasi miškas, o jame — vien kalėjimai, koncentracijos stovykla. Lankymas buvo leistas 3 parom ir galėjau maisto nuvežti tik tiek, kiek suvalgo vienu kartu. Jokių siuntinių negalėjau siūsti, nes jis vis amžinai prasikalsdavo... Kitiems leisdavo nusiųsti banderolę, tai 1 kg (pagal jūsų 2 sv.) maisto produktų.

— O kaip sužinojot apie paleidimą?

— Niekas nežinojau. Niekas nieko nesakė. Kaip iš dangaus nukrito. Su mama susitiko Griškabūdy ant kelio. Aš su juo prasileniau. Kaip tik iš po vasaros atostogų išsivežiau iš mamos Lolita į Klaipėdą. Ten sužinojau apie Simą ir vėl išvažiavau tą patį rytą atgal.

— Koks jausmas naujame krašte — naujo atmosferoje.

— Didelis skirtumas. Žinia, ne taip, kaip Lietuvoje. O dar kalbos nežinau, tai daug kur reikia varžytis.

— Tėvą suėmus, ar vaikai pajuto užuojautą ar priešiškos nuotaikos iš kitų?

— Vaikus traktavo labai korektiškai. Draugai nieko nesakė, nei atjautė, nei erzino. O mokytojai gi lietuviai...

— Kokie ateities planai?

— Kalbą apšifuoti. Be darbo negalima gyventi. Reikia dirbti.

— Ar nevargina kelionės po visą kraštą?

— Važinėjimui įdomūs. Pajunti vietos, kuo žmonės kvėpuoja. Tai savotiška ekskursija po Ameriką. Mama sutinka žmonių iš Griškabūdzio. Susidūrė su išganaičiu Chicagoje.

— Susitikus su vadinamais tremtiniais, ar jaučiasi koks skirtumas?

— Nepastebiu. Reikėtų ilgiau pabendrauti. Tik jų lietuvių kalba blogesnė. Yra ir kažkoks politinis trynimasis.

— Ar norėtumėte ką pasakyti lietuviams moterims šiame puslapyje?

— Norėčiau palinkėti ryžtingumo, žvalumo ir padėti kuo daugiau saviesiems, kaip dabar

tos pagalbos labai reikia Marijai Jurgutienei.

Staiga, sponaniškai, su šelmiška liepsnelė žvaliose akyse Genovaitė pridirė:

— Lygias teises su vyrais lai nesistengia įsikvoti. Girdžiu čia tokias kalbas tarp jūsų. Moteris lieka moterim.

— Ką toliau visa šeima manote daryti?

— Nežinau. Simas lyg galvojo į jūrą... Bet jei į Chicago persikelsim, kur ta jūra? O čia daugiausia lietuvių. Dabar tik noriu jam ramybės, kol parašys knyga.

— Knyga? Ar jau pradėjo.

— Dabar Simas tik įkalba į juostą. O vėliau vers Gražina (Paegle) ar Algis Rimas.

— Kas krito labiausiai į akį šiame krašte?

— Supermaket. Tai tikra prekių kultūra. Koks patarnavimas, kas per įpakavimas — nėra jokio palyginimo. Ką reikšia sava nuosavybė. Juk tai tavo. Tai ir stengiasi. Kaip prekybininkė — ypač esu sužavėta apicavidaliniu, įpakavimu, kokybe, kiekybe — fantastiška. Sakau, ką žinau. Esu juk prekių žinovė Vilniuje baigiau maisto prekių technikumą.

— O kaip vaikučiai? Ar pritaipote šiame krašte?

— Su mažuoju — 8 m. Evaldu visai gerai. 14 m. Lolita sunkiau. Lietuvoje daug geriau patiko, kad buvo uniformos (ten buvo 8 kl. gimnazistė, o čia 9-toje klasėje) ir mergaitės nesidavė. Čia mokinukų dirbtinos blakstienos nukarusios, nagai lakuoti, lūpos raudonais dažais rėkia... O jau tos nublukusios mėlynos kelnės — visai ne merginoms.

Piešimo pamokoj

Nuotrauka V. Maželio

Abu vaikai mokykloje naujos kalbos graibosi. Su vaikais susikalba. Skaityti vis daugiau bando.

— Ką pati galvojate daryti? — Manau dirbti. Nuobodu vienai. St. S.

NAUJA SKULPTŪRA CHICAGAI

Amerikietis skulptorius Harry Bertoia priėmė užsakymą sukurti skulptūrą prie Standard Oil rūmų, 200 E. Randolph St., Chicagoje. Skulptūra susidės iš 12-14 gabalų, įtaisytų ant granito pjedestalo prie vandens. Tie gabalai išduos garsą.

TARPTAUTINIAI MOTERS METAI

GRAŽINA KRIVICKIENĖ

Š.m. sausio mėn 9 dieną JAV prezidentas, dalyvaujant viceprezidentui Nelson Rockefeller, kai kurių departamentų sekretoriams, Amerikos delegatams Jungtinėse Tautose ir kitų valdžios bei privačių agentūrų atstovams, pasirašė proklamaciją, paskelbdamas 1975 metus Tarptautiniais moters metais.

Susirinkus į prezidento kabinetą Baltuose Rūmuose sukviesiems atstovams, fotografams, korespondentams dalyvauti iš-

kilmėse, buvo pranešta, kad ne-trukus atvyks prezidentas su ponia Ford proklamacijai pasirašyti. Esą, prezidentas sėdės fotelyje, o už jo stovės ponia Ford. Daugumai atrodė keistoka, kad Moters metų paskelbimo proga prezidentienei nebuvo pastatyta kėdė. Kai prezidentas atėjęs su savo žmona į kabinetą atsisėdo į fotelį, jis kreipėsi į ją, klausdamas, gal ji atsisėdų jam ant kelių? Ji tik nusišypsojo ir užsimerė į fotelio atlošą. Kai prezidentas perskaitė proklamaciją ir tarė keletą žodžių, išskeldamas moters reikšmę gyvenime: politikoje, ekonomijoje, visuomenėje, šeimoje, jis, atsisukęs į už jo stovėjusią žmoną, paklausė, gal ji turinti kai ką pridėti prie jo pasakytų žodžių, liečiančių moterų lygias teises su vyrais visose gyvenimo srityse? Ji pasakė, jog laukianti, kad šis įstatymo projektas tikrai bus jo pasirašytas, o jam pasirašius, pareiškė: "Jūs, ponas prezidente, esate nuėjęs ilgą, ilgą kelią".

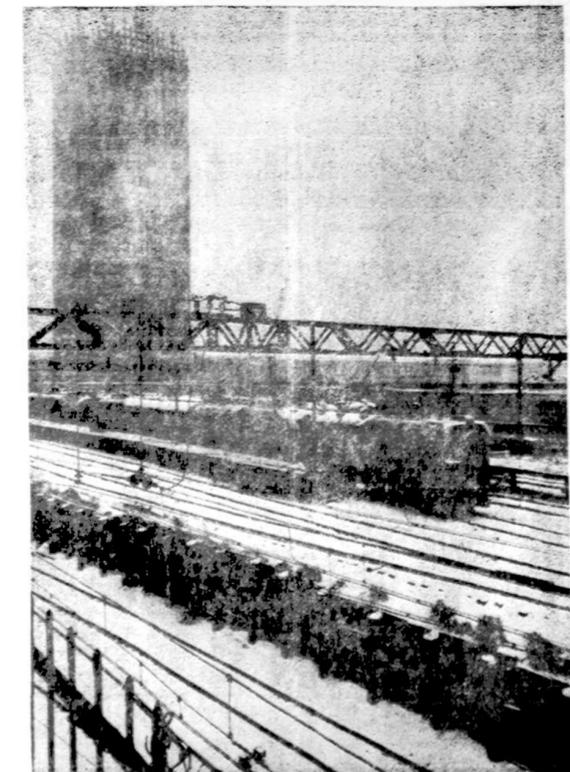
Prezidentui pasirašius (bill, kuris tapo įstatymu) Moters metų paskelbimą, Amerikos Moterų teisių komisijos delegatė prie J. Tautų, Patricia Hunter iškėlė prezidentui ta proga išleistą ženkluką — paukuotą paukštį, simbolizuojantį moterį ir taiką, o poniai Ford medalioną su retėžėliu — tokį pat paukštį. Tada prezidentas išskubėjo iš kambario, pastebėdamas, kad jis eina ruošti kalbą, kurią už poros dienų pasakys JAV kongrese (State of the Union Message).

Prezidentas paskyrė specialia asistente moterų reikalams Patricia S. Lindh sudaryti paskelbtiems Moters metams tinkamai įgyvendinti atitinkamą komisiją.

Moters metų proga išleistas ženklukas, kurie kainuoja 2 dol. ar gražesni 3 dol., galima užsisakyti: Mrs Ruth Bacon, Director U.S. Center for IWY, Meridian House International, 1630 Crescent Place, N.W. Washington D. C. 20009. Tel. 332-1029, ext. 61. Kultūr. priedas

MEDICINOS MOKYKLOSE

JAV-se yra 114 medicinos mokyklų. Rudenį į jas įstojo 14,763 nauji studentai, taigi 5 proc. daugiau negu 1973 m. rudenį. Naujų medicinos studentų procentas iš 20 paaugų į 22 proc.

Ziema Chicagoje

Nuotrauka Aldono Zailskaitės

Lietuvių liaudies skulptorius — dievdirbis

Puožliaus rankos

Nuotrauka Algirdo Grigalio